ВІСНИК ПРОКУРАТУРИ 7'2018

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНЕ ЮРИДИЧНЕ ОФІЦІЙНЕ ВИДАННЯ ГЕНЕРАЛЬНОЇ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Засновано
10 червня 1999 року

Свідоцтво про державну реєстрацію
серія КВ № 10791

Засновники
Генеральна прокуратура України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Надано статус офіційного видання
наказом Генерального прокурора України від 19 квітня 2012 року № 38

Головний редактор
Микола Якимчук

Видавець
Національна академія прокуратури України
вул. Мельникова, 81-б, м. Київ, 04050
тел.: (044) 206-15-61
www.napu.com.ua
vpu.ap.gp@gmail.com

© Генеральна прокуратура України, 2018
© Національна академія прокуратури України, 2018

Відповідальний редактор: *Лідія Зелінська*
Редактори випуску:
Олена Дьордійчук, Наталія Панфілова, Тетяна Помазанова
Верстка та дизайн обкладинки: *Оксана Колосюк*

Формат 64x90/16
Папір офсетний. Друк цифровий.
Наклад 449 прим.
Зам. № 18-07-27-1

Підписано до друку 27.07.2018

Виготовлення оригінал-макета та друк:
Національна академія прокуратури України
вул. Мельникова, 81-б, м. Київ, 04050

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК № 4001 від 10.03.2011

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Якимчук Микола Костянтинович	головний редактор, перший проректор Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, професор
Стрижевська Анжела Анатоліївна	заступник Генерального прокурора, кандидат юридичних наук
Барандич Світлана Павлівна	відповідальний секретар, начальник редакційного відділу Національної академії прокуратури України
Блажівський Євген Миколайович	доктор юридичних наук
Водянніков Олександр Юрійович	національний радник з юридичних питань Координатора проектів ОБСЄ в Україні, член Ради з питань судової реформи, консультант Конституційної комісії, кандидат юридичних наук
Гетьман Анатолій Павлович	проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік) НАПрН України
Гриценко Іван Сергійович	декан юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор
Губерський Леонід Васильович	ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор філософських наук, професор, академік НАН України
Дьомін Юрій Михайлович	старший викладач відділу підготовки прокурорів з нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, Інституту підвищення кваліфікації прокурорів Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, професор
Єнін Євгеній Володимирович	заступник Генерального прокурора, кандидат політичних наук
Капліна Оксана Володимирівна	завідувач кафедри кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України
Козьяков Ігор Миколайович	начальник відділу науково-методичного забезпечення прокурорської діяльності поза сферою кримінальної юстиції Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, професор
Костенко Олександр Миколайович	завідувач відділу проблем кримінального права, кримінології та судоустрою Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік) НАПрН України

Костенко Сергій Костянтинович	член Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів
Косюта Михайло Васильович	професор кафедри організації судових та правоохоронних органів Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор
Литвак Олег Михайлович	доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України
Ліщина Іван Юрійович	заступник міністра юстиції України – уповноважений у справах Європейського суду з прав людини
Маляренко Василь Тимофійович	доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України
Мінченко Сергій Іванович	проректор Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, габілітований доктор правничих наук
Нор Василь Тимофійович	завідувач кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України
Погорецький Микола Анатолійович	завідувач кафедри правосуддя Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор
Попов Георгій Володимирович	директор Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук
Руденко Микола Васильович	професор кафедри кримінально-правових дисциплін Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, доктор юридичних наук, професор
Середа Григорій Порфирович	доктор юридичних наук, професор
Сторожук Дмитро Анатолійович	перший заступник Генерального прокурора
Таційй Василь Якович	ректор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік НАН України
Тихий Володимир Павлович	радник президії НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, дійсний член (академік) НАПрН України
Холодницький Назар Іванович	заступник Генерального прокурора – керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, кандидат юридичних наук
Шемшученко Юрій Сергійович	директор Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук, професор, академік НАН України

У НОМЕРІ

37 Олександр Дроздов:
Аналітичний огляд окремих рішень, ухвалених Європейським судом з прав людини у сфері кримінального судочинства

54 Богдан Зарічанський, Олександр Борисенко:
Особливості кримінально-правової протидії порушенням правил охорони або використання надр

ЗМІСТ

ОФІЦІЙНО

Генеральний прокурор Юрій Луценко взяв участь у заході «Діалог влади та бізнесу: зустріч з Президентом України Петром Порошенком» 7

Робочий візит делегації Генеральної прокуратури України до Китайської Народної Республіки 10

САМОВРЯДУВАННЯ

Юрій Луценко:
Створення Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів та органів прокурорського самоврядування було рішучим кроком до європейської моделі управління прокуратурою 14

АКЦЕНТ

Валерій Карпунцов:
Прокурорські зарплати і Закон чи … беззаконня? 19

ПІДСУМКИ

Інформація про виконання заходів, передбачених Річною національною програмою під егідою Комісії Україна – НАТО на 2018 рік, затвердженою Указом Президента України 23

Про результати роботи слідчих Головного слідчого управління Генеральної прокуратури України за І півріччя 2018 року 27

Комісією з оцінки корупційних ризиків у діяльності органів прокуратури визначено стан виконання заходів, передбачених антикорупційною програмою Генеральної прокуратури України на 2018 рік 30

ЄВРОСУД

Олександр Дроздов:
Аналітичний огляд окремих рішень,
ухвалених Європейським судом з прав людини у сфері кримінального судочинства 37

ПРАВОДОПОМОГА

Григорій Рябенко:
Повернення земель оборони – один із пріоритетних напрямів роботи
військової прокуратури Центрального регіону України 47

Богдан Зарічанський, Олександр Борисенко:
Особливості кримінально-правової протидії
порушенням правил охорони або використання надр 54

Любомир Міськевич:
Предмет договору оренди земельних ділянок водного фонду 62

СЬОГОДЕННЯ

Віктор Матвійчук:
На Дніпропетровщині виявлено факти розкрадання мільйонів гривень
бюджетних коштів під час будівництва та ремонту доріг 66

Олег Синишин:
На Хмельниччині прокурори активно протидіють махінаціям із земельними ресурсами,
пов'язаним із неправомірним використанням статусу учасників АТО 70

В Одеській області у сфері представницької діяльності
прокурори заявили до суду позовів на 1,3 млрд грн 74

На Прикарпатті начальник відділу Держекоінспекції
за винагороду в 7000 доларів США «закрив очі»
на виявлені під час перевірки в лісництві порушення 76

Результати роботи органів прокуратури Чернігівської області
у сфері протидії організованій злочинності 78

Позитивний досвід відділу нагляду за додержанням законів
при виконанні судових рішень у кримінальних провадженнях
та інших заходів примусового характеру Прокуратури Полтавської області 82

На Житомирщині ювенальні прокурори забезпечують
ефективний захист прав та інтересів дітей заходами представницького характеру 85

ДИСКУСІЯ

Актуальні питання збирання речей і документів стороною обвинувачення
у кримінальному провадженні 90

СПІВПРАЦЯ

Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
відзначив 105-у річницю з дня заснування та професійне свято 94

РЕОРГАНІЗАЦІЯ

Генеральний прокурор підписав наказ про організаційні зміни в структурі та штатному розписі центрального апарату ГПУ 97

Генеральний прокурор підписав наказ про створення Департаменту процесуального керівництва у кримінальних провадженнях, підслідних Державному бюро розслідувань 98

НАГОРОДЖЕННЯ

Юрій Луценко передав працівникам органів прокуратури державні нагороди з нагоди Дня Конституції України 99

НОВІ ВИДАННЯ 46, 53, 89

АНОНС 65

Відповідальність за достовірність інформації, точність імен та прізвищ несуть автори.
Матеріали редагуються та можуть бути скорочені.
Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів публікацій.

Використано фото, надані прес-службами регіональних прокуратур, та матеріали, розміщені у вільному доступі в мережі Інтернет.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПРОКУРОР ЮРІЙ ЛУЦЕНКО ВЗЯВ УЧАСТЬ У ЗАХОДІ «ДІАЛОГ ВЛАДИ ТА БІЗНЕСУ: ЗУСТРІЧ З ПРЕЗИДЕНТОМ УКРАЇНИ ПЕТРОМ ПОРОШЕНКОМ»

Генеральний прокурор України Юрій Луценко взяв участь у зустрічі представників бізнес-асоціацій та бізнес-спільнот з Главою держави «Діалог влади та бізнесу: зустріч з Президентом України Петром Порошенком».

Під час виступу на заході Юрій Луценко повідомив про результати роботи органів прокуратури України у сфері протидії корупції, навівши конкретні приклади стосовно повернення коштів до державного бюджету.

Також він торкнувся основних проблем, які, на його думку, заважають сьогодні безперешкодній роботі бізнесу, та окреслив шляхи їх можливого вирішення.

З виступу Генерального прокурора України Юрія Луценка на заході «Діалог влади та бізнесу: зустріч з Президентом України Петром Порошенком»

Часто нашу країну дискредитують у відносинах із важливими міжнародними фінансовими інституціями, закидаючи, що в Україні нічого не робиться у питанні протидії корупції. Щоб не бути голослівним, нагадаю, що лише за минулий рік Генпрокуратурою до державного бюджету повернуто понад 2 млрд дол. США, з них 1,5 млрд дол. США – у справах спецконфіскації, решта – за результатами інших судових вироків. Це втричі більше, ніж будь-якого року до Революції гідності. Тому в зоні відповідальності прокуратури результати є.

Подібних результатів хотів би побажати і колегам із нещодавно створених антикорупційних органів. Ми готові їм всіляко допомагати, адже 40% справ, переданих Національним антикорупційним бюро України до судів, – це справи, які ведуться між вказаними відомствами спільно з Генпрокуратурою, що свідчить про добру співпрацю.

Потрібні такі результати, після яких світ перестане докоряти Україні слабкою динамікою. Однак скільки ми не ув'язнювали б корупціонерів, цього буде недостатньо для реальної боротьби з корупцією. Навіть якщо помножити на 10 показники Генпрокуратури і на 100 – НАБУ.

За 4 роки правління В. Янукович завдав збитків Україні на понад 40 млрд дол. США, що дорівнює сумі одного річного бюджету. Цей факт юридично встановлений. Відтак ми маємо наполовину затоплений корабель, повний корупційної води, який нікуди не рухається. Чи достатньо в такому разі працюва-

ти помпою? Очевидно, що ні. Насамперед треба закривати величезні дірки в нашому державному кораблі.

Я щасливий повідомити, що за останні чотири роки зроблено чимало. Наприклад, щодо відшкодування ПДВ. Сьогодні ця проблема мінімізована, її знято з порядку денного національного рівня.

Інша величезна дірка, яку вдалося залатати, – державні закупівлі. Ми пам'ятаємо прізвища тих, хто одноосібно підписував мільярдні рахунки державних закупівель на «Євро-2012». Але сьогодні завдяки системі Prozorro державні закупівлі є дійсно прозорими. Я не ідеаліст і не дивлюся на світ через рожеві окуляри, але ця система звела до мінімуму колосальну корупцію в усіх сферах.

Український корабель – унікальний. Його команді вдається одночасно перебудовувати судно, відповідати на обстріл ворожої російської ескадри і при цьому ні на хвилину не відволікатися від штурвалу. І це при тому, що, незважаючи на очевидні досягнення, корабель, на жаль, має ще чимало пробоїн.

Назву, на мою думку, ключові завдання – так би мовити, дірки, які потрібно залатати найближчим часом і передусім для ефективної протидії корупції.

Проблема перша – державний сектор. Трьох тисяч п'ятисот державних підприємств не було в жодній країні Східної Європи. Ми знаємо ціну цього питання, адже такі підприємства – це основа державної корупції в Україні. Кожна партія, парламентська і позапарламентська, прагне керувати ними. Всі спроби через конкурс призначити незалежний менеджмент здебільшого наштовхуються на повну обструкцію. Доки ми не приватизуємо ці підприємства, нічого не зміниться.

Хочу звернути увагу, що з 3500 державних підприємств 73% формально збиткові для держави, але дуже прибуткові для партійних сил. Як незалежний прокурор, я кажу, що цю систему треба поламати, тому що збиткові державні підприємства тягнуть нас на «совкове» дно і продукують ненависть наших громадян.

Тому – хай живе велика приватизація! І крапка! Проводити її треба якнайшвидше насамперед тому, що без великої приватизації перебити корінь політичної корупції в цій державі буде дуже складно.

Відтак як генпрокурор і як простий громадянин хочу просити і бізнес, і громадськість говорити про це щонайгучніше.

Друге питання – це земля. Для прикладу візьмімо землю Національної академії аграрних наук України. Триває боротьба за призначення керівника Академії, у якій нібито ставлять досліди з пшеницею, кукурудзою, а насправді – з доларами. Час насмілитися сказати, що земля є товаром. Про це треба говорити усім нам уголос і разом.

Третя дуже важлива сфера, яка є діркою нашого корабля, – **це ліцензії.** Здавалося б, проста річ: усі розуміють, що олігархи мають суттєвий дохід за

рахунок підкилимних ліцензій. До відома, з 2014 року було видано 722 ліцензії на нафту, газ, бурштин, пісок, граніт тощо. Із них за аукціоном – 93. При цьому жодної на нафту, газ, бурштин і граніт. Тому я не втомлююсь наголошувати: «Всі ліцензії повинні надаватися шляхом відкритих аукціонів».

Сфера четверта – митниця. Наприкінці минулого року я отримав дуже багато скарг від різних учасників експортно-імпортних операцій. І зрозумів, що Служба безпеки України надмірно використовувала своє право на контррозвідувальну діяльність як підставу для складання паперів щодо переогляду контейнерів. Разом з урядом нам вдалося ліквідувати це право.

Таким чином, митниця формально залишилася для митників. Так, як встановлено у Митному кодексі України, згідно з яким на території митниці не має права знаходитися ніхто, крім митників. Ні СБУ, ні поліцейські, ні прокурори, ні депутати.

Необхідно боротися з контрабандою, а в нас третій рік немає керівника митниці. Днями призначили виконувача обов'язків заступника голови. Взагалі складається враження, що це уряд виконувачів обов'язків. На мій погляд, треба визнати і почати застосовувати світовий досвід, коли з контрабандою борються не пошуками контейнерів, а визначенням контрабандних фірм, сімейств, груп. Тобто вказаним правоохоронним органам потрібно створити аналітичні групи, які зможуть виявити ці сімейства та фірми. А далі – дві альтернативи: або платежі до бюджету, або тюрма. А не на вибори щось відкладати.

Я публічно наголошую: митниця має отримати керівника, необхідно створити аналітичні служби, поставити електронні сканери, відновити взаємодію з бізнесом, але припинити введення туди спецназу будь-якого кольору.

І, нарешті, **п'яте,** дуже важливе завдання у протидії корупції. Переконаний, що настав час говорити про **створення бюро фінансової безпеки як єдиного органу у сфері фінансового контролю бізнесу.** Допоки у двері до бізнесу стукають усі – три види поліції, три види СБУ, три види прокуратури – справі зарадити дуже складно, навіть за умови постійного і найвідвертішого діалогу. Сьогодні наявні 1 300 000 карних проваджень, які неможливо контролювати технічно.

Саме тому я наголошую на необхідності якнайшвидшого ухвалення закону про Національне бюро фінансової безпеки як єдиного органу. В такому разі ситуацію буде значно легше контролювати та виправити.

Добитися виконання наведених п'яти завдань у протидії корупції ми можемо тільки разом. І якщо бізнес та суспільство готові додати до цього переліку шосте, сьоме, восьме – я з вами.

РОБОЧИЙ ВІЗИТ ДЕЛЕГАЦІЇ ГЕНЕРАЛЬНОЇ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ ДО КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Делегація Генеральної прокуратури України на чолі з Генеральним прокурором України Юрієм Луценком з робочим візитом відвідала Китайську Народну Республіку з метою проведення зустрічей із представниками китайських компетентних органів.

Насамперед Генеральний прокурор України Юрій Луценко зустрівся з Генеральним прокурором Верховної народної прокуратури КНР Чжаном Цзюнем.

Під час зустрічі сторони обмінялись досвідом щодо процесу реформування органів прокуратури та наголосили на важливості ролі прокурора у кримінальному провадженні.

Досягнуто домовленості про обмін досвідом та практичними здобутками при імплементації в роботу відомств сучасних ІТ-інструментів, а також запровадження спільних навчальних модулів у профільних навчальних закладах.

Юрій Луценко — Прогресивний досвід та сучасний підхід китайських колег до розслідування кримінальних справ, безумовно, слугуватиме підвищенню ефективності роботи органів прокуратури України.

Одним із ключових завдань реформи Генеральної прокуратури України є впровадження електронного документообігу та електронного кримінального провадження. Адже у той час, коли ми виконуємо безкінечну паперову роботу, злочинці використовують криптовалюту та «хмарні сховища».

Зі свого боку Генеральний прокурор Верховної народної прокуратури КНР Чжан Цзюнь висловив зацікавленість у подальшій співпраці органів прокуратури обох країн у таких пріоритетних напрямах діяльності, як боротьба з контрабандою, кіберзлочинністю, торгівлею людьми, а також відмивання коштів.

Чжан Цзюнь

Вражаючими є нещодавні досягнення української сторони у сфері повернення активів. Сподіваюсь, що спільними зусиллями ми зможемо досягнути ще більшого прогресу в подоланні корупції та легалізації доходів.

Під час зустрічі з Головою Верховного народного суду КНР Чжоу Цянем Юрій Луценко звернув увагу китайських колег на суттєвий прогрес органів прокуратури України у боротьбі з корупцією, а також поверненні активів, одержаних незаконним шляхом.

Юрій Луценко

Здобуто істотні результати у сфері повернення активів: нам вдалося здійснити найбільшу конфіскацію у Європі за останні 10 років, а саме – повернення до державного бюджету України 1,5 млрд доларів США, привласнених режимом В. Януковича.

Генеральний прокурор України не оминув увагою процес проведення в Україні судової реформи, створення та початку функціонування Вищого антикорупційного суду та Вищого суду з питань інтелектуальної власності.

Юрій Луценко Наявність професійної і незалежної судової системи є однією з основних запорук існування правової держави, й завдання Вищого антикорупційного суду України полягає у забезпеченні більш дієвих заходів щодо невідворотності покарання корумпованих чиновників.

Сторони обговорили подальші кроки, які необхідно зробити для ефективного функціонування новостворених судових органів, упровадження в їх роботу сучасних інформаційних систем тощо.

Також Юрій Луценко провів робочу зустріч з Головою Національної наглядової комісії КНР Яном Сяоду.

Під час заходу обговорено результати боротьби з корупцією та злочинністю, яка вчиняється високопосадовцями, а також налагодження більш тісної міжнародної взаємодії у цій сфері правоохоронної діяльності. У зв'язку з цим Генеральний прокурор України зауважив, що створення в Китаї нового антикорупційного органу є важливим елементом реформи кримінальної юстиції, яка покликана посилити контроль за чиновниками та їх відповідальність перед законом.

У межах візиту делегація ГПУ побувала у провінції Шанхай, де зустрілася з представниками прокуратури цієї провінції Китайської Народної Республіки.

Сторони обговорили актуальні питання протидії контрабанді, торгівлі людьми, незаконному обігу наркотиків, а також узгодили подальші кроки щодо

зміцнення двосторонньої взаємодії та підвищення ефективності співпраці на вказаних напрямах. Встановлено професійні контакти між прокуратурою провінції Шанхай та прокуратурою Одеської області, яку на зустрічі представляв прокурор області Олег Жученко.

Юрій Луценко

Започаткування проведення спільних заходів між прокуратурою провінції Шанхай та прокуратурою Одеської області сприятиме підвищенню кваліфікації співробітників обох відомств у розслідуванні актуальних для цих регіонів злочинів.

Між українською та китайською сторонами досягнуто домовленостей про безпосередній обмін оперативною інформацією, у тому числі щодо митного оформлення товарів, що суттєво підвищить ефективність у розслідуванні фактів контрабанди.

Олег Жученко

Загальнопоширеною схемою є закупівля товарів за однією ціною за кордоном та зазначення значно нижчої ціни на українській митниці. Завдяки погодженому сьогодні механізму ми зможемо швидко проводити відповідну звірку документів та забезпечити невідворотність притягнення правопорушників до відповідальності.

Китайські колеги зі свого боку підтримали позицію прокуратури України щодо поглиблення двосторонніх відносин та висловили переконання у їх результативності у майбутньому.

Юрій Луценко:

СТВОРЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНО-ДИСЦИПЛІНАРНОЇ КОМІСІЇ ПРОКУРОРІВ ТА ОРГАНІВ ПРОКУРОРСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ БУЛО РІШУЧИМ КРОКОМ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ПРОКУРАТУРОЮ

Генеральний прокурор України Юрій Луценко взяв участь у конференції «Перший рік роботи Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів та Ради прокурорів України: досягнення, виклики, перспективи».

На заході були присутні представники Консультативної місії Європейського Союзу в Україні та Офісу Ради Європи в Україні, члени Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, Ради прокурорів України та інші.

Генеральний прокурор України зазначив, що попри критику і внутрішній опір рік тому було створено Раду прокурорів України та Кваліфікаційно-дисциплінарну комісію прокурорів, та подякував присутнім представникам Ради Європи, Європейського Союзу та всім закордонним партнерам, які доклали до цього чимало зусиль.

Юрій Луценко нагадав, що «з квітня 2017 року повноваження щодо призначення, просування по службі та звільнення з неї прокурорів були передані інституціям, сформованим на відкритих і паритетних засадах за участю представників інших правничих професій».

Юрій Луценко

> Найбільші мої надії на дві речі: подальшу практику самостійної і фахової діяльності Ради прокурорів та Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, а також на проекти законів, які розглядаються в парламенті і мали би вдосконалити, чітко окреслити, я би сказав, сфокусувати завдання цих органів самоврядування.
> У цілому висловлюю величезне задоволення з приводу того, що значна, раніше закрита частина діяльності прокуратури стала публічною, колегіальною і, на мій погляд, достатньо ефективною для першого року роботи.

Голова Офісу Ради Європи в Україні Мортен Енберг, спеціальний радник Генерального секретаря Ради Європи з питань України Режі Брія та заступник Голови Консультативної місії Європейського Союзу в Україні Фредрік Весслау під час своїх виступів вітали вже досягнуті результати і зазначили, що готові продовжувати підтримку реформ та змін, які наразі відбуваються в органах прокуратури.

З виступу Генерального прокурора України Юрія Луценка на конференції «Перший рік роботи Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів та Ради прокурорів України: досягнення, виклики, перспективи»

Минуло більше року з дня набрання чинності положеннями Закону України «Про прокуратуру» в частині позбавлення Генерального прокурора «авторитарних повноважень» щодо призначення, просування по службі і звільнення прокурорів.

З 15 квітня 2017 року ці повноваження передані колективним інституціям, сформованим на відкритих і паритетних засадах за участю інших представників правничих професій (адвокатів, правозахисників, науковців).

Сьогодні, підбиваючи підсумки роботи за рік Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів та органів прокурорського самоврядування, можна з упевненістю сказати, що їх створення було цілком виправданим, а діяльність – ефективною.

Ці процеси є невід'ємними та необхідними складовими перетворення прокуратури з «радянського монстра» в справді відкриту систему.

Завдяки проведенню прозорих конкурсів на вакантні посади, започаткуванню спеціальної підготовки майбутніх прокурорів відомство поповнюватиметься молодими, перспективними та кваліфікованими працівниками.

Цей новий і досить тривалий шлях добору кадрів, що здійснюється Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів, уже в недалекій перспективі дасть змогу сформувати принципово новий кадровий склад органів прокуратури.

За наслідками проведеного конкурсу із 727 кандидатів на посади прокурора місцевої прокуратури, які успішно склали кваліфікаційний іспит, відібрано 309 найкращих, які вже розпочали спецпідготовку в Національній академії прокуратури України. 78% цих слухачів (242 з 309) ніколи раніше не працювали в органах прокуратури.

> Із 727 кандидатів на посади прокурора місцевої прокуратури, які успішно склали кваліфікаційний іспит, відібрано 309 найкращих – вони вже розпочали спецпідготовку в Національній академії прокуратури України

Забезпечено впровадження іншої істотної новели. Наразі лише від КДКП залежить притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності. Нарешті такі рішення приймаються не одноосібно керівником за зачиненими дверима, а колегіально, за наслідками об'єктивного вивчення відповідних матеріалів, із наданням можливості прокурору висловитися на свій захист.

Упродовж 2017–2018 років (станом на 11 липня 2018 року) КДКП притягнуто до дисциплінарної відповідальності 145 прокурорів та слідчих (75 – у 2017 році, 70 – у 2018 році), зокрема накладено 64 дисциплінарні стягнення у виді догани, ухвалено 46 рішень про заборону на переведення до органу прокуратури вищого рівня чи на призначення на вищу посаду, 35 – про звільнення з посади в органах прокуратури.

Стосовно 33 працівників відомості про дисциплінарні стягнення внесено до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення.

Скажу відверто, що керівництву Генеральної прокуратури України складно працювати без вертикального адміністративного впливу. Але це необхідно для повного реформування системи органів прокуратури і переорієнтації з роботи «на себе» на роботу «для громадян».

Необхідно зазначити, що Генеральна прокуратура України постійно вживає заходи з метою забезпечення належного здійснення Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів своїх повноважень. Це стосується забезпечення приміщенням, меблями, оргтехнікою, розробки відповідної нормативно-правової бази, а також фінансування.

Упродовж 2017–2018 років КДКП притягнуто до дисциплінарної відповідальності 145 прокурорів та слідчих, зокрема накладено 64 дисциплінарні стягнення у виді догани, ухвалено 46 рішень про заборону на переведення до органу прокуратури вищого рівня чи на призначення на вищу посаду, 35 – про звільнення з посади в органах прокуратури

На виконання постанови Уряду поточного року збільшено видатки на заробітну плату та нарахування на неї для членів КДКП на понад 7 млн грн, а також на придбання основних засобів – на 307 тис. грн. Окрім того, ініційовано перед Міністерством фінансів України зміни до структури бюджетних програм на 2019 рік, з передбаченням нової – «Забезпечення діяльності Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів».

Наявні позитивні здобутки й у діяльності Ради прокурорів України, передусім у впровадженні заходів щодо забезпечення незалежності прокурорів, вирішенні питань їх правового і соціального захисту.

Зокрема, ініційовано питання щодо визнання неконституційною норми правового акта, якою зупинено нарахування прокурорам заробітної плати відповідно до Закону України «Про прокуратуру».

7 червня 2018 року до Конституційного Суду України спрямовано конституційне подання про визнання таким, що не відповідає Конституції України, положення пункту 26 Прикінцевих та перехідних положень Бюджетного кодексу України у частині, яка передбачає, що норми статті 81 Закону України «Про прокуратуру» застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Загалом проведено 18 засідань Ради прокурорів України, на яких прийнято 126 рішень, у тому числі 33 – про внесення рекомендацій на звільнення прокурорів з адміністративних посад (ще 4 – про відмову у внесенні таких рекомендацій), а також 54 рішення – про внесення рекомендацій на призначення прокурорів на адміністративні посади.

За період діяльності КДКП і Ради прокурорів України нами налагоджено ефективну співпрацю на пріоритетних напрямах.

Зокрема, триває робота групи, до якої входять представники Генеральної прокуратури України, Національної академії прокуратури України, Ради прокурорів України, Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, експертів Консультативної місії Європейського Союзу та Офісу Ради Європи в Україні, на виконання заходів, передбачених розділом 3 Дорожньої карти з реформування органів прокуратури України, щодо формування системи оцінки ефективності роботи прокурорів.

Водночас закономірно, що на початковому етапі функціонування новостворених інституцій з'явилися окремі проблемні питання, обумовлені, в тому числі, й деякими прогалинами у законодавстві.

Серед них можна виокремити:

– відсутність контролю з боку професійного середовища за діяльністю КДКП як одного з основних суб'єктів кадрового забезпечення, зокрема законодавчо визначеного механізму підзвітності КДКП перед найвищим органом прокурорського самоврядування (на відміну від Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури);

– необхідність подальшої співпраці між КДКП та Національною академією прокуратури України у питаннях спеціальної підготовки кандидатів на посаду прокурора;

– посилення взаємодії з підрозділами Генеральної прокуратури України, передусім із Департаментом кадрової роботи та державної служби і Генеральною інспекцією, під час дисциплінарного провадження;

– забезпечення недопустимості використання «дисциплінарної процедури» як інструменту тиску на прокурора, зокрема адвокатами;

– удосконалення процедури оскарження рішень КДКП особами, які подали скаргу.

Ми розуміємо, що діяльність Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, органів прокурорського самоврядування потребує подальшого удосконалення.

Водночас будь-які зміни та нововведення, у тому числі на законодавчому рівні, повинні суворо відповідати нормам Конституції України, збігатися з основною концепцією реформування органів прокуратури, спрямовуватися на досягнення мети утворення КДКП і Ради прокурорів України.

Сподіваюсь, що організована за підтримки наших європейських партнерів платформа для обговорення основних досягнень, викликів та перспектив роботи Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів та Ради прокурорів України сприятиме конструктивному діалогу, прийняттю виважених рішень. А подальше функціонування цих органів слугуватиме забезпеченню незалежності, підвищенню ефективності діяльності прокуратури, збільшенню довіри людей до прокурорів.

Валерій Карпунцов
народний депутат України,
кандидат юридичних наук

ПРОКУРОРСЬКІ ЗАРПЛАТИ І ЗАКОН ЧИ ... БЕЗЗАКОННЯ?

Про важливість дотримання законів у нас не говорить хіба що лінивий. Цю думку намагаються донести до громадськості чиновники всіх рівнів, представники різноманітних громадських об'єднань, журналісти et cetera. Але часто їхні пафосні виступи зводяться до банальної демагогії, бо закони порушують представники усіх прошарків суспільства – від високопосадовців до пересічних громадян.

Думаю, переважна більшість цих людей взагалі ніколи не замислювалася над тим, що таке закон як юридична категорія. Так от, невеличкий урок юридичної грамоти.

Закон – це нормативно-правовий акт вищої юридичної сили, що регулює найважливіші суспільні відносини шляхом встановлення загальнообов'язкових правил, прийнятий в особливому порядку (законодавчим органом або безпосередньо народом).

А тепер перейдімо від теорії до практики, бо приводом до написання цієї статті став конкретний випадок порушення закону, постраждали від якого (увага!) представники прокуратури – органу, який власне створений для того, аби стояти на сторожі того самого закону. Вам це здається неймовірним? Насправді абсолютно реальна історія.

Після Революції гідності гостро постало питання реформування країни. Люди, які пройшли Майдан, вимагали вироблення нових правил у стосунках влади і суспільства, кардинальної зміни системи правоохоронних органів, сподіваючись на появу чесних поліцейських, прокурорів, суддів. Для вирішення усіх цих питань потрібно було створити нову законодавчу базу.

У 2014 році Верховна Рада України прийняла Закон «Про прокуратуру», у якому детально виписано права і обов'язки співробітників цього, дійсно, надзвичайно важливого органу. В окремій статті закону визначено рівень заробітної плати прокурорів як гарантію їх незалежності від незаконного впливу, тиску чи втручання у здійснення повноважень.

> Закон – це нормативно-правовий акт вищої юридичної сили, що регулює найважливіші суспільні відносини шляхом встановлення загальнообов'язкових правил, прийнятий в особливому порядку (законодавчим органом або безпосередньо народом)

Спочатку розмір заробітної плати прокурорів визначався з огляду на рівень мінімальної заробітної плати, але відповідно до Закону України від 6 грудня 2016 року № 1774-VIII зроблено прив'язку її розміру до величини прожиткового мінімуму. Наразі заробітна плата прокурора складається з посадового окладу (з 1 січня 2017 року він становить 12 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року), премій та надбавок (за вислугу років, виконання обов'язків на адміністративній посаді тощо).

Суми не позахмарні, хоча на тлі зарплат пересічних громадян вони можуть видатися доволі значними. Проте, якщо українське суспільство вимагає і очікує від оновленої прокуратури якісної роботи, самовідданості, професіоналізму, неупередженості, чесності, порядності та здатності протистояти намаганням неправомірного впливу на їхню службову діяльність, то відповідно має бути і вмотивована заробітна плата та пенсія. До того ж ми справді хочемо подолати корупцію! Отже, люди, які стоять на передовій цієї боротьби, апріорі повинні отримувати достойну винагороду за свою роботу. Тому в цьому ж 2014 році з метою оновлення прокурорської системи було оголошено відкритий об'єктивний і прозорий конкурс, через який і відібрано висококваліфікованих спеціалістів з відмінними моральними якостями та принциповою позицією. Натомість нові люди є, а обіцяних заробітних плат немає!

> Якщо українське суспільство вимагає і очікує від оновленої прокуратури якісної роботи, самовідданості, професіоналізму, неупередженості, чесності, порядності та здатності протистояти намаганням неправомірного впливу на їхню службову діяльність, то відповідно має бути і вмотивована заробітна плата та пенсія

Закон України «Про прокуратуру» було прийнято 14 жовтня 2014 року (чинності він набирав з квітня 2015-го). А вже 28 грудня 2014 року Верховна Рада прийняла Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин», який набрав чинності 1 січня 2015 року. Згідно з ним При-

кінцеві та перехідні положення Бюджетного кодексу України було доповнено пунктом 26, в якому зазначалося, що норми і положення ст. 81 Закону України «Про прокуратуру» застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, зважаючи на наявні фінансові ресурси державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

У 2014 році з метою оновлення прокурорської системи було оголошено відкритий об'єктивний і прозорий конкурс, через який відібрано висококваліфікованих спеціалістів з відмінними моральними якостями та принциповою позицією. Натомість нові люди є, а обіцяних заробітних плат немає!

Верховна Рада України, ухваливши пункт 26 Прикінцевих та перехідних положень Бюджетного кодексу України, делегувала Кабінету Міністрів України повноваження щодо визначення розміру заробітної плати прокурорів, що є відступом від конституційного принципу функціонального поділу державної влади на законодавчу, виконавчу і судову, та порушує ч. 2 ст. 19 Основного Закону України, в якій закріплено: «Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України».

Відповідно до пункту 26 Прикінцевих та перехідних положень Бюджетного кодексу України Кабінету Міністрів України надано можливість вирішувати питання заробітної плати прокурорів своїми актами, що грубо порушує конституційний принцип верховенства закону в системі нормативно-правових актів, закріплений у ч. 1 ст. 92 Конституції України. Передбачені цією нормою положення, що повинні регулюватися виняткова законами України, мають імперативний характер. Тобто всі рішення стосовно зазначених положень приймаються у формі закону. До них належить, зокрема, організація і діяльність прокуратури (пункт 14 ч. 1 ст. 92 Конституції України).

Матеріально-побутове і соціальне забезпечення прокурорів та інших працівників органів прокуратури є невід'ємною частиною організації та діяльності цього органу, тому згідно з конституційними принципами, закріпленими у ч.ч. 1, 2 ст. 8, ч. 1 ст. 92 Основного Закону України, воно має бути врегульоване законом.

Крім того, Верховна Рада України, наділивши Кабінет Міністрів України повноваженням визначати розмір заробітної плати прокурорів, зважаючи на наявні фінансові ресурси державного і місцевого бюджетів та бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, поставила під загрозу гарантії незалежності прокурорів та прокуратури в цілому. Так, посадові оклади прокурорів виявилися значно нижчими (більше ніж утричі) по-

рівняно з сумами, передбаченими в ст. 81 Закону України «Про прокуратуру» (постанова Кабінету Міністрів України від 31 травня 2012 року № 505 «Про упорядкування структури та умов оплати праці працівників органів прокуратури» в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2017 року № 657).

Наслідки таких необачних дій можуть стати критичними: якщо найближчим часом ситуацію не буде виправлено, слід чекати відтоку висококваліфікованих спеціалістів з органів прокуратури у приватний сектор.

Рада прокурорів України ініціювала перед парламентом вирішення питання про грубе і тривале порушення визначених у Законі України «Про прокуратуру» гарантій незалежності прокурорів

Грубе та тривале порушення визначених у Законі України «Про прокуратуру» гарантій незалежності прокурорів спонукало Раду прокурорів України звернутися до мене, як народного депутата України, члена Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності. Прокурори вірять у справедливість і чекають чесного та неупередженого аналізу ситуації, що склалася, та якнайшвидшого її врегулювання.

Парламентом унесено подання до Конституційного Суду України за підписами 50 народних депутатів України щодо конституційності положення Бюджетного кодексу України, яким Кабінет Міністрів України наділений повноваженнями визначати розмір заробітної плати прокурорів

Зважаючи на ознаки невідповідності Конституції України згаданого положення Бюджетного кодексу, порушене питання є винятковою прерогативою Конституційного Суду України. Наразі підготовлено і внесено конституційне подання до цієї поважної інстанції, підписи під яким поставили 50 народних депутатів України. Відповідно до ухвали колегії суддів від 4 липня 2018 року відкрито конституційне провадження у справі, здійснюється підготовка справи до розгляду на пленарному засіданні Великої Палати Суду.

Переконаний, що високий суд дасть кваліфіковану оцінку неконституційному рішенню Верховної Ради України, бо ніхто в цій країні не має права порушувати закон.

Dura lex, sed lex – закон суворий, але це закон. І тільки коли ми всі усвідомимо важливість цього принципу, який був сформульований ще в античні часи і є одним із постулатів Римського права (воно власне й стало основою сучасної юриспруденції), ми зможемо нарешті побудувати справжнє громадянське суспільство, в якому діють закони, а кожен громадянин певен, що його права захищає правова держава.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКОНАННЯ ЗАХОДІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ РІЧНОЮ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПРОГРАМОЮ ПІД ЕГІДОЮ КОМІСІЇ УКРАЇНА – НАТО НА 2018 РІК, ЗАТВЕРДЖЕНОЮ УКАЗОМ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Річною національною програмою під егідою Комісії Україна – НАТО на 2018 рік, затвердженою Указом Президента України від 28 березня 2018 року (Програма), а також Додатком 1 до неї передбачено, що головною метою реформування прокуратури є удосконалення організації та діяльності прокуратури України з метою імплементації європейських стандартів, підвищення ефективності демократичного цивільного контролю над діяльністю органів прокуратури, забезпечення відкритості та прозорості в їх діяльності. Як середньострокові цілі програми наводяться: збалансування системи прокуратури, оптимізація складу її компонентів відповідно до покладених завдань; удосконалення кадрової політики, системи підготовки кваліфікованих фахівців; запобігання зовнішньому втручанню у діяльність органів прокуратури.

> **Пріоритетними завданнями на поточний рік для органів прокуратури визначено удосконалення законодавства України в частині забезпечення виконання функцій прокуратури з урахуванням реформування системи правосуддя, запровадження електронного документообігу в органах прокуратури.**

Так, після набрання чинності Законом України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року Генеральною прокуратурою України реалізовано ряд організаційно-практичних заходів, спрямованих на реформування органів прокуратури України, оптимізацію штатної чисельності прокурорів, забезпечення доступу до прокурорської професії осіб без досвіду роботи в органах прокуратури та впровадження конкурсних засад відбору кандидатів на посади прокурорів і слідчих, у тому числі до Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Генеральної інспекції Генеральної прокуратури України та новоутворених місцевих прокуратур.

Із квітня 2017 року у зв'язку із набранням чинності положеннями Закону України «Про прокуратуру» щодо діяльності органів прокурорського самоврядування та Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів (Комісія) запроваджено принципово новий порядок призначення, переведення та звільнення прокурорів, у тому числі на адміністративні посади.

Добір на вакантні і тимчасово вакантні посади прокурорів у місцевих прокуратурах та на посади прокурорів в органах прокуратури вищого рівня здійснюється виключно Комісією на конкурсних засадах за результатами кваліфікаційного іспиту, співбесіди та успішного проходження спеціальної підготовки в Національній академії прокуратури України.

З участю структурних підрозділів Генеральної прокуратури вироблено та впроваджено в практичну діяльність Комісії нормативні акти, які регламентують питання конкурсного добору кандидатів на посаду прокурора місцевої прокуратури та переведення прокурорів до органу прокуратури вищого рівня.

Комісією за результатами проведеного конкурсу із 727 кандидатів на посади прокурора місцевої прокуратури відібрано 309 осіб, які успішно склали кваліфікаційний іспит. Після проведення спеціальної перевірки, передбаченої антикорупційним законодавством, розпочато спеціальну підготовку цих осіб у Національній академії прокуратури України.

Окрім того, 14 червня 2018 року Комісією прийнято рішення, яким оголошено наступний добір кандидатів на посаду прокурора місцевої прокуратури у кількості 350 осіб.

Також Комісією проведено кілька етапів конкурсного добору на зайняття вакантних і тимчасово вакантних посад прокурорів у Генеральній прокуратурі України та регіональних прокуратурах. Минулого та поточного року оголошено конкурси для зайняття 24 вакантних та тимчасово вакантних посад у Генеральній прокуратурі та 118 посад у регіональних прокуратурах. За їх результатами Комісією внесено 18 подань про призначення на посади Генеральному прокурору України та 55 подань – керівникам регіональних прокуратур.

Відповідно до ст.ст. 39, 41 Закону України «Про прокуратуру» змінено порядок призначення прокурорів на окремі адміністративні посади в системі прокуратури та звільнення з цих посад.

Так, лише за рекомендацією Ради прокурорів України, яка є вищим органом прокурорського самоврядування у період між всеукраїнськими конференціями працівників прокуратури, Генеральним прокурором України призначаються та звільняються з адміністративних посад заступники Генерального прокурора, керівники регіональних прокуратур, їх перші заступники і заступники, а також керівники місцевих прокуратур.

З часу набрання чинності відповідними положеннями Закону України «Про прокуратуру» Генеральний прокурор за рекомендаціями Ради прокурорів України призначив двох прокурорів областей, 14 заступників прокурорів областей та 31 керівника місцевих прокуратур. Окрім того, за рекомендаціями Ради прокурорів України звільнено двох прокурорів областей, 5 заступників прокурорів областей та 18 керівників місцевих прокуратур.

З метою удосконалення роботи з підвищення кваліфікації та професійного рівня працівників органів прокуратури вжито заходів щодо оптимізації навчальних програм Національної академії прокуратури України та наближення їх до потреб практичної діяльності прокурорів.

З 15 квітня 2017 року законодавчо змінено порядок притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності, який відбувається через здійснення дисциплінарного провадження Комісією. Право на звернення до Комісії із скаргою (заявою) про вчинення прокурором дисциплінарного проступку надається кожному, кому відомі такі факти. Комісією забезпечено вільний доступ громадськості до інформації щодо розгляду дисциплінарних проваджень стосовно прокурорів. Рішення Комісії, прийняті за результатами розгляду дисциплінарного провадження, оприлюднюються на її веб-сайті у семиденний строк.

На сьогодні реформування в органах прокуратури триває – насамперед у зв'язку із утворенням Державного бюро розслідувань та ліквідацією посад слідчих. У структурі Генеральної прокуратури України сформований самостійний підрозділ, працівники якого будуть здійснювати процесуальне керівництво у кримінальних провадженнях слідчих центрального апарату Державного бюро розслідувань. Наразі опрацьовується питання щодо утворення таких структурних підрозділів у регіональних прокуратурах.

Стосовно законодавства в частині забезпечення виконання функцій прокуратури з урахуванням реформування системи правосуддя Генеральною прокуратурою ініційовано низку змін.

Так, у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо порядку проведення спеціальної перевірки кандидата на посаду прокурора», яким передбачено внесення змін до Законів України «Про запобігання корупції» та «Про прокуратуру», які враховували б особливості організації Комісією спеціальної перевірки кандидатів на посаду прокурора місцевої прокуратури.

Також на розгляд Парламенту було внесено законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України „Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)" (в частині забезпечення реалізації функцій прокуратури)» з метою підготовки пропозицій щодо внесення змін до законодавства в частині діяльності органів прокуратури у зв'язку із прийняттям та набранням чинності 30 вересня 2016 року Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» та зміною функцій прокуратури.

Водночас, з метою підвищення ефективності роботи Генеральної інспекції Генеральної прокуратури України, було ініційовано внесення проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення діяльності Генеральної інспекції», яким детально регламентовано роботу вказаного структурного підрозділу. Проект закону перебуває на розгляді Верховної Ради України.

Окрім того, Генеральною прокуратурою України через електронну систему публічних закупівель ProZorro здійснено закупівлю ліцензійного програмного забезпечення для системи електронного документообігу органів прокуратури України та обладнання для обробки даних. На виконання договору постачальником здійснено інсталяцію та налаштування програмного забезпечення інформаційної системи і бази даних.

Наказом Генеральної прокуратури України систему електронного документообігу органів прокуратури України (Система) прийнято у дослідну експлуатацію, яка триватиме до 20 грудня 2018 року в Генеральній прокуратурі України та прокуратурі Автономної Республіки Крим.

Впровадження Системи сприятиме автоматизації процесів підготовки та опрацювання внутрішніх і зовнішніх паперових та електронних документів у Генеральній прокуратурі України та в органах прокуратури із застосуванням електронного цифрового підпису.

З метою належної підготовки до впровадження Системи у промислову експлуатацію наказом Генеральної прокуратури України створено відповідну робочу групу, якій доручено впродовж 2018 року провести випробування Системи та підготувати необхідну документацію, а також забезпечити до 15 грудня 2018 року перегляд організаційно-розпорядчих документів Генеральної прокуратури України з питань роботи з документами.

Ця робота здійснюється згідно з погодженими керівництвом Генеральної прокуратури України графіками. На цей час сформовано довідники, триває процес наповнення бази даних Системи інформаційно-довідковими відомостями.

Розпочато експлуатацію у тестовому режимі системи електронного документообігу органів прокуратури України в частині роботи з внутрішніми документами прокуратури АР Крим та окремих підрозділів Генеральної прокуратури.

Генеральна прокуратура України і надалі інформуватиме про хід та результати виконання заходів, передбачених Річною національною програмою під егідою Комісії Україна – НАТО на 2018 рік, затвердженою Указом Президента України.

ПРО РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ СЛІДЧИХ ГОЛОВНОГО СЛІДЧОГО УПРАВЛІННЯ ГЕНЕРАЛЬНОЇ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ ЗА І ПІВРІЧЧЯ 2018 РОКУ

Головне слідче управління (ГСУ) Генеральної прокуратури України продовжує вживати заходів для забезпечення ефективної роботи слідчих підрозділів центрального апарату, її переорієнтації з урахуванням вимог сьогодення.

Незважаючи на суттєві зміни законодавства та наявність суперечностей в окремих нормах кримінального процесуального законодавства, що негативно впливає на хід досудового розслідування та викликає труднощі у їх реалізації, Головне слідче управління Генпрокуратури й надалі здійснює ефективне досудове розслідування у наявних кримінальних провадженнях, які здебільшого є актуальними та резонансними.

Так, упродовж січня – червня 2018 року слідчими ГСУ розслідувалось 546 кримінальних проваджень, переважна більшість яких стосуються тяжких та особливо тяжких злочинів, злочинів, вчинених службовими особами органів влади та місцевого самоврядування, злочинів, які викликають великий суспільний резонанс, у тому числі корупційного спрямування.

За вказаний період слідчими ГСУ завершено досудове розслідування у 89 кримінальних провадженнях. До суду направлено 25 обвинувальних актів, з яких 12 – про корупційні правопорушення (стосовно 20 осіб).

Упродовж І півріччя 2018 року слідчими ГСУ також розслідувано та направлено до суду низку обвинувальних актів у кримінальних провадженнях про актуальні злочини.

Так, у березні 2018 року скеровано до суду обвинувальний акт стосовно колишнього заступника міського голови – директора Департаменту містобудування, архітектури та земельних відносин Харківської міської ради, начальника управління містобудування та архітектури – головного архітектора міста Харкова та його заступника у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 5 ст. 27, ч. 4 ст. 190, ч. 2 ст. 28, ч. 2 ст. 364 КК України, а також трьох засновників 8 обслуговуючих кооперативів у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 4 ст. 190 КК України, які заволоділи земельними ділянками на території міста Харкова загальною площею понад 25 га, чим спричинили збитки територіальній громаді на суму 131 млн гривень.

У квітні 2018 року до суду скеровано обвинувальний акт за ч. 4 ст. 368-4 КК України стосовно працівника Департаменту управління активами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, який вимагав та одержав за попередньою змовою з іншою особою неправомірну вигоду в сумі 5 млн доларів США від

представника колишніх службових осіб і власників публічного акціонерного товариства за невчинення дій щодо визнання нікчемними низки договорів та нездійснення заходів, спрямованих на примусове стягнення з клієнтів банку сум кредиту та відсотків по них, що негативно позначиться на діловій репутації власників указаного публічного акціонерного товариства.

Також у червні скеровано до суду обвинувальний акт стосовно генерального директора одного з державних підприємств, провідного аудитора та начальника відділу внутрішнього аудиту у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 368 КК України, які упродовж серпня – вересня 2017 року вимагали та одержали неправомірну вигоду у сумі 10 тис. доларів США за невжиття заходів дисциплінарного впливу та, зокрема, звільнення з посади директора філії зазначеного вище підприємства.

Окрім цього, у червні направлено до суду обвинувальний акт за ч. 2 ст. 364 КК України стосовно двох інспекторів відділу митного оформлення № 1 митного поста «Західний» Київської міжрегіональної митниці Державної фіскальної служби України (ДФС), які досягли домовленості з представниками приватного підприємства щодо їх бездіяльності під час здійснення ними повноважень з визначення ввізного мита товарів та прийняття рішень про завершення митного оформлення товарів, наданих вказаним суб'єктом підприємницької діяльності, а також випуску товару у вільний обіг відповідно до заявленого митного режиму, в результаті чого підприємство упродовж 2014 року занизило податкові зобов'язання зі сплати ввізного мита на суму 513 тис. 846 грн та 262 тис. грн відповідно, що є особливо великим розміром.

У червні до суду скеровано також обвинувальний акт за ч. 3 ст. 368, ч. 5 ст. 27 ч. 4 ст. 368 КК України стосовно завідувача сектору контролю за переміщенням товарів відділу організації митного контролю Вінницької митниці ДФС, який вимагав від заступника директора товариства з обмеженою відповідальністю та отримав неправомірну вигоду в сумі 7 тис. 200 доларів США за безперешкодне розмитнення товарів зазначеним підприємством.

Слідчими Головного слідчого управління Генеральної прокуратури упродовж І півріччя 2018 року вжито заходів щодо відшкодування шкоди, заподіяної інтересам держави і територіальних громад та у сфері земельних правовідносин, у розмірі 68 млн 912 тис. грн, заявлено позови на суму 31 млн 946 тис. грн, накладено арешт на майно на суму 131 млн 545 тис. гривень.

Не зупиняючись на досягнутому, слідчі Головного слідчого управління активно протидіють корупції.

Так, 1 березня 2018 року відповідно до ст. 208 КПК України затримано ревізора-інспектора Головного управління ДФС у м. Києві за підозрою в отриманні неправомірної вигоди у сумі понад 10 тис. доларів США за сприяння у розмитненні товарів. Досудове розслідування триває.

Поки що залишається проблемним питання розгляду справ у судах у розумні строки. Зокрема, із 222 кримінальних проваджень, направлених упродовж 2015–2018 років слідчими Головного слідчого управління ГПУ до суду для розгляду по суті, розглянуто лише 73. Нерозглянутими судами залишаються 34 провадження з 2015 року, 42 – з 2016 року, 39 – з 2017 року.

З нерозглянутих проваджень третину (42) становлять кримінальні правопорушення про отримання незаконної вигоди, вчинені правоохоронцями та суддями (13 – з 2015 року, 15 – з 2016 року, 14 – з 2017 року).

Із 2015 року не знаходять свого логічного завершення 5 кримінальних проваджень про розкрадання державного і комунального майна, вчинені в особливо великих розмірах, за обвинуваченням колишніх заступників голів декількох обласних адміністрацій та високопосадовців Національного банку України.

Водночас інформуємо, що у червні 2018 року в Головному слідчому управлінні Генеральної прокуратури України проведено комплексну перевірку стану організації роботи за 2017 рік та 5 місяців 2018 року. Основну увагу під час перевірки приділено ролі керівництва Головного слідчого управління у забезпеченні належних управлінських заходів, організації роботи, підвищенню ефективності прокурорсько-слідчої діяльності в умовах реформування та законодавчих змін, оперативності та ефективності реагування на наявні проблеми.

Перевіркою встановлено, що Головним слідчим управлінням в цілому вжито комплекс заходів, спрямованих на забезпечення належної організації досудового розслідування та нагляду за додержанням законів у кримінальних провадженнях слідчих прокуратури, виконання покладених завдань, а окремі несуттєві недоліки не вплинули на стан законності та досудового розслідування кримінальних проваджень, яке забезпечують слідчі Головного управління.

Також відповідно до ст. 29 і пункту 4 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про Державне бюро розслідувань» та рішень керівництва Генеральної прокуратури України зараз у складі Головного слідчого управління ліквідовано управління наглядової діяльності у кримінальних провадженнях слідчих органів прокуратури.

Головним слідчим управлінням Генеральної прокуратури і надалі вживаються вичерпні заходи для забезпечення всебічного, повного і неупередженого розслідування злочинів в розумні строки.

КОМІСІЄЮ З ОЦІНКИ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ ВИЗНАЧЕНО СТАН ВИКОНАННЯ ЗАХОДІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ АНТИКОРУПЦІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ ГЕНЕРАЛЬНОЇ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ НА 2018 РІК

На виконання Закону України «Про запобігання корупції», антикорупційної програми Генеральної прокуратури України на 2018 рік, затвердженої наказом Генеральної прокуратури України від 28 лютого 2018 року за № 36, погодженої рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) від 5 квітня 2018 року № 167 (антикорупційна програма), комісією з оцінки корупційних ризиків у діяльності органів прокуратури (Комісія) проведена оцінка результатів виконання заходів, передбачених антикорупційною програмою.

Внаслідок перевірки виконання засад загальної відомчої політики щодо запобігання та протидії корупційним і пов'язаним із корупцією правопорушенням встановлено, що Генеральною прокуратурою України (ГПУ) вжито заходів щодо удосконалення процесу добору, навчання та виховання кадрів, захисту працівників прокуратури, забезпечення якісного нормативного регулювання діяльності органів прокуратури на основних напрямах прокурорсько-слідчої роботи.

Зокрема, у взаємодії з Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів (КДКП), Радою прокурорів України (РПУ) реалізовано низку організаційно-практичних заходів, спрямованих на удосконалення роботи з добору кадрів, підвищення кваліфікації та професійного рівня працівників органів прокуратури.

Просування прокурорів по службі здійснюється відповідно до вимог ст.ст. 38, 39 Закону України «Про прокуратуру». Переведення до органу прокуратури вищого рівня відбувається за результатами конкурсу, порядок проведення якого визначається КДКП.

> Упродовж І півріччя 2018 року керівниками органів прокуратури за поданнями КДКП призначено на посади прокурорів в апаратах регіональних прокуратур 55 переможців конкурсних відборів, у Генеральній прокуратурі України – 18

Упродовж І півріччя 2018 року керівниками органів прокуратури за поданнями КДКП призначено на посади прокурорів в апаратах регіональних прокуратур 55 переможців конкурсних відборів, у ГПУ – 18.

У новій редакції ухвалено Положення про порядок розгляду питань та підготовки матеріалів щодо проведення добору кандидатів на вакантну (тимчасово вакантну) посаду прокурора місцевої прокуратури, яке затверджено рішенням КДКП від 14 червня 2018 року № 83дк-18.

Налагоджено дієву взаємодію ГПУ з Радою прокурорів України щодо вирішення питань призначення та звільнення з адміністративних посад прокурорів відповідно до вимог ст.ст. 39, 41 Закону України «Про прокуратуру», а також розгляду інших питань стосовно забезпечення незалежності прокурорів, їх правового та соціального захисту.

На підставі рекомендацій Ради прокурорів України призначено одного прокурора області, 9 заступників прокурорів областей та 12 керівників місцевих прокуратур

Цьогоріч на розгляді РПУ перебувало 42 матеріали про призначення прокурорів на адміністративні посади. Зокрема, 11 надійшли безпосередньо від прокурорів, які претендували на зайняття адміністративних посад. На підставі рекомендацій РПУ призначено одного прокурора області, 9 заступників прокурорів областей та 12 керівників місцевих прокуратур. Решті відмовлено в наданні рекомендації для призначення на адміністративні посади.

Також на розгляд РПУ направлено 12 матеріалів щодо звільнення з адміністративних посад прокурорів. Унаслідок їх розгляду за рекомендаціями РПУ звільнено двох заступників прокурорів областей та вісім керівників місцевих прокуратур. Стосовно однієї особи відмовлено в наданні рекомендації щодо звільнення з посади.

У 2018 році вживалися заходи щодо запобігання конфлікту інтересів при виконанні повноважень працівниками органів прокуратури та його врегулювання. Запроваджено облік усних і письмових повідомлень про конфлікт інтересів.

У І півріччі 2018 року завершено 5 службових розслідувань, пов'язаних із можливими порушеннями законодавства щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів; за результатами двох із них факти порушень підтвердилися, і матеріали передані до КДКП

Генеральна інспекція разом із керівниками регіональних прокуратур виявила факти порушень працівниками органів прокуратури порядку запобігання і врегулювання конфлікту інтересів.

У І півріччі 2018 року завершено 5 службових розслідувань, пов'язаних із можливими порушеннями законодавства щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів. За результатами двох із них факти порушень підтвердилися, матеріали передані до КДКП.

Разом із тим за означений період КДКП закрила дисциплінарні провадження стосовно дев'яти прокурорів і слідчих, у діяльності яких Генеральною ін-

спекцією ГПУ та прокурорами областей виявлено можливі порушення вимог законодавства щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Упродовж І півріччя 2018 року ГПУ спільно з Національною академією прокуратури України (Академія) проведено низку навчальних заходів з тематики, пов'язаної із застосуванням національного антикорупційного законодавства, зокрема при виконанні повноважень спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції. На базі Академії підвищили кваліфікацію 919 прокурорів і 30 державних службовців.

У зв'язку із закінченням строку дії повноважень слідчих органів прокуратури стосовно досудового розслідування злочинів, підслідних Державному бюро розслідувань (ДБР), і новаціями у системі судоустрою у ГПУ відбуваються структурні та кадрові зміни.

Задля удосконалення організації діяльності на основних напрямах прокурорської діяльності видано 120 наказів ГПУ, з яких два зареєстровано в Міністерстві юстиції України.

Наприклад, наказом ГПУ від 18 квітня 2018 року № 75 затверджено Інструкцію про порядок доступу до публічної інформації в органах прокуратури України, яку зареєстровано у Міністерстві юстиції України 10 травня 2018 року за № 580/32032. Цей документ видано з метою сприяння прозорості діяльності прокуратури та забезпечення прав громадян на доступ до публічної інформації, виникнення якої зумовлене діяльністю органів прокуратури.

З метою недопущення працівниками прокуратури порушень обмежень, передбачених у ст.ст. 23, 54 Закону України «Про запобігання корупції», видано наказ ГПУ від 21 травня 2018 року № 96 «Про особливості приймання подарунків державі уповноваженими особами органів прокуратури та їх передачі».

З метою забезпечення єдності інформаційного поля органів кримінальної юстиції та підвищення ефективності взаємодії між сторонами кримінального провадження наказом утворено робочу групу щодо запровадження електронного кримінального провадження

Ужито заходів для належної організації роботи з документами. Зокрема, наказом Генеральної прокуратури України від 9 лютого 2018 року № 22 внесено зміни до Інструкції з діловодства в органах прокуратури України, затвердженої наказом ГПУ від 26 лютого 2016 року № 103, щодо роботи з документами, які містять службову інформацію.

Відповідно до вимог Закону України «Про запобігання корупції» внесено зміни до Положення про Департамент кадрової роботи та державної служби ГПУ, затвердженого наказом ГПУ від 6 жовтня 2017 року № 282, в частині надання до НАЗК відомостей щодо осіб, яких притягнуто до дисциплінарної

відповідальності за вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.

З метою забезпечення єдності інформаційного поля органів кримінальної юстиції та підвищення ефективності взаємодії між сторонами кримінального провадження наказом ГПУ від 13 березня 2018 року № 41 утворено робочу групу щодо запровадження електронного кримінального провадження.

Крім того, під час підготовки антикорупційної програми Комісією ідентифіковано 24 корупційні ризики, які потребують додаткових запобіжників. З них 10 – це ті, які можуть виникнути при здійсненні функцій органів прокуратури, 5 – при врегулюванні діяльності, 1 – при роботі з персоналом, по 2 – у системі внутрішньої безпеки та фінансів, 4 – при управлінні інформацією і матеріальними ресурсами.

Антикорупційною програмою у додатку 2 до Звіту за результатами оцінки корупційних ризиків у діяльності органів прокуратури (додаток) передбачено 41 захід, спрямований на мінімізацію ідентифікованих корупційних ризиків, термін виконання 22 з яких закінчився у І півріччі 2018 року.

Із передбачених для виконання у І півріччі 2018 року 22 заходів, спрямованих на мінімізацію ідентифікованих корупційних ризиків, виконано 15, або 68%

Відповідно до проведеної Комісією оцінки результатів виконання цих заходів за критеріями, визначеними наказом Генерального прокурора України від 11 липня 2017 року № 207, встановлено, що виконано 15 із 22 заходів, або 68%.

Ефективними визнано вжиті заходи щодо організації діяльності прокурорів у сфері запобігання та протидії корупції поза межами кримінального провадження (пункт 15.2).

Крім того, посилено захист інформації. До Інструкції з діловодства в органах прокуратури України внесено доповнення, якими врегульовано механізм передачі майна, документів, інших носіїв інформації працівником у разі звільнення, переведення або тимчасової відсутності (пункт 20).

Незважаючи на цілковите виконання Генеральною прокуратурою України 13 заходів, Комісія не змогла оцінити їх ефективність.

Наприклад, на виконання пункту 10 з метою мінімізації ідентифікованого корупційного ризику – недостатнього врегулювання у законодавстві механізму реалізації прокурорами повноважень при здійсненні представництва інтересів держави в судах – підготовлено законопроект про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» (в частині забезпечення реалізації функцій прокуратури). Зазначений законопроект направлено Президенту України як суб'єкту законодавчої ініціативи. Захід буде вважатися виконаним

ефективно у разі врахування пропозицій і внесення змін у законодавство Верховною Радою України.

Те саме стосується виконання заходу, передбаченого пунктом 6, згідно з яким розроблено та подано до Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності проект Закону України «Про внесення змін до КПК України щодо вдосконалення окремих його положень» в частині скасування так званої поправки Лозового.

Мінімізувати ідентифікований корупційний ризик – неврегульованість строків прийняття КДКП рішень про відкриття або відмову у відкритті дисциплінарного провадження, а також граничних строків розгляду дисциплінарних скарг (пункт 17) – покликаний розроблений проект Закону України «Про внесення змін до Закону України „Про прокуратуру" (щодо запобігання корупційним ризикам у діяльності Ради прокурорів України та Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів)», який 24 травня 2018 року направлений голові Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності для вирішення питання про внесення його на розгляд Парламенту.

До Кабінету Міністрів України направлено пропозиції про внесення змін до Порядку зберігання речових доказів стороною обвинувачення, їх реалізації, технологічної переробки, знищення, здійснення витрат, пов'язаних з їх зберіганням і пересиланням, схоронності тимчасово вилученого майна під час кримінального провадження, затвердженого постановою від 19 листопада 2012 року № 1104, які перебувають на розгляді (пункт 3.1).

Перед Верховним Судом ініційовано питання щодо узагальнення судової практики у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, що сприятиме однаковому застосуванню вимог антикорупційного законодавства України та усуненню «політики подвійних стандартів» як при проведенні службових розслідувань, так і під час забезпечення участі прокурорів у судах при розгляді справ цієї категорії (пункт 18.1). Захід буде вважатися виконаним ефективно у разі проведення такого узагальнення.

На розгляді НАЗК перебувають пропозиції Генеральної прокуратури України про віднесення посад державних службовців категорії «В» до посад з високим та підвищеним рівнем корупційного ризику, надані на виконання пункту 16.

З метою соціального захисту працівників прокуратури вжито заходів щодо мінімізації корупційних ризиків, пов'язаних з наявністю дискримінаційних положень в нормативно-правових актах щодо оплати праці. Перед уповноваженими органами ініційовано питання про внесення змін до Бюджетного кодексу України та постанови Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 року № 15 (пункти 23.1, 23.2). Пропозиції перебувають на розгляді, через що оцінити ефективність вжитих заходів Комісія не змогла.

Не виконано 7 із 22 заходів, або 32%, з яких 5, за оцінкою Комісії, – з об'єктивних причин.

Наприклад, Департаментом спеціальних розслідувань на виконання пункту 4 підготовлено проект Інструкції з організації обліку, руху та зберігання кримінальних проваджень, досудове розслідування у яких здійснюється слідчими органів прокуратури, процес погодження якого іншими структурними підрозділами ГПУ триває.

Комісією визнано, що 2 заходи, передбачені пунктами 22.1, 22.2, розроблені для мінімізації ідентифікованого корупційного ризику – недосконалості механізму контролю за використанням службових транспортних засобів та витрат на пально-мастильні матеріали, не виконано через неналежну організацію їх реалізації основним виконавцем. Ініційовано перед Генеральним прокурором України питання про вжиття заходів реагування до винуватих осіб.

> Згідно з оцінкою Комісії 5 заходів, спрямованих на мінімізацію ідентифікованих корупційних ризиків, не виконано з об'єктивних причин, два – через неналежну організацію їх реалізації основним виконавцем, у зв'язку з чим ініційовано перед Генеральним прокурором питання про вжиття заходів реагування

Комісією також проведено моніторинг стану виконання заходів, передбачених у додатку, термін виконання яких триває, – його результати викладені у додатку 2 до Звіту.

Унаслідок проведеного моніторингу встановлено, що самостійними структурними підрозділами ГПУ організовано виконання 19 заходів.

Своєчасність виконання 9 заходів (пункти 2, 3.2, 7.1, 8.2, 9, 11.1, 12.1, 13, 14 додатка) залежить від розгляду проекту Порядку організації діяльності прокурорів і слідчих органів прокуратури у кримінальному провадженні, підготовленого робочою групою ГПУ.

Виконання 3 заходів (пункти 7.2, 10.2, 11.2 додатка) пов'язано із супроводженням ГПУ в межах компетенції раніше підготовлених проектів законів і пропозицій щодо внесення змін до нормативно-правових актів.

Із підготовкою пропозицій про внесення змін до нормативно-правових актів пов'язані ще 3 заходи (пункти 5, 15.1, 18.3 додатка).

На дату проведення оцінки вже розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Державного бюро розслідувань», який надіслано голові Комітету Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності. Прийняття цього Закону усуне дискримінаційні положення Закону України «Про Державне бюро розслідувань» щодо 30-відсоткової квоти добо-

ру штату ДБР за рахунок нинішніх прокурорсько-слідчих працівників (пункт 5). Також це мінімізує корупційні прояви у діяльності теперішніх слідчих органів прокуратури.

У ГПУ, регіональних та військових прокуратурах вивчаються стан та умови обліку, зберігання майна і документів, вилучених у кримінальних провадженнях, які розслідуються слідчими органів прокуратури (пункт 3.3).

Унаслідок проведення оцінки та моніторингу стану виконання 41 заходу щодо мінімізації корупційних ризиків встановлено, що упродовж І півріччя 2018 року (з урахуванням проведеної оцінки у І кварталі 2018 року) виконано 21 захід, перебувають на стадії виконання – 20

Триває процес запровадження електронного документообігу в органах прокуратури. Поки що здійснюється електронний документообіг внутрішньої кореспонденції. Проводяться навчання працівників структурних підрозділів ГПУ (пункт 19.1).

Вживаються заходи щодо забезпечення працівників регіональних прокуратур ключовими носіями інформації для доступу до ЄРДР з функцією «аналітик», захищеними від копіювання, а також захисту інформації бази даних «Кадри» (пункти 19.2, 19.3). Відповідними ключовими носіями забезпечено працівників ГПУ (на виконання антикорупційної програми відомства минулого року).

Унаслідок проведення оцінки та моніторингу стану виконання 41 заходу, передбаченого додатком, встановлено, що упродовж І півріччя 2018 року (з урахуванням проведеної оцінки у І кварталі 2018 року):

– виконано 21 захід, або 51%;

– перебувають на стадії виконання – 20, або 49%.

Таким чином, завдяки вжитим заходам можливим є досягнення основної мети розроблення антикорупційної програми відомства – створення додаткових запобіжників вчинення працівниками органів прокуратури корупційних і пов'язаних із корупцією правопорушень.

Інформацію підготовлено
комісією з оцінки корупційних ризиків
у діяльності органів прокуратури

Олександр Дроздов
доцент кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, адвокат,
голова Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної
комісії адвокатури,
перший проректор Вищої школи адвокатури,
член Науково-консультативної ради
при Верховному Суді,
кандидат юридичних наук, доцент

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ОКРЕМИХ РІШЕНЬ, УХВАЛЕНИХ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СУДОМ З ПРАВ ЛЮДИНИ У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА

1. Відсутність можливості отримати правову допомогу до підписання щиросердного зізнання і присвоєння статусу підозрюваного суперечить ст. 6 («Право на справедливий суд») Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Такого висновку дійшов Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ, Суд) в рішенні від 17 липня 2018 року в справі «Фефілов проти Росії».

Встановлено, що у зв'язку з розслідуванням вбивства співробітника правоохоронних органів проведено обшук в квартирі Фефілова. Останнього (статусу підозрюваного йому не було надано) допитали у присутності адвоката.

Пізніше громадянина затримали і доставили в поліцію, де він підписав явку з повинною. Після цього було складено протокол затримання і надано йому адвоката. Тепер Фефілова допитали вже як підозрюваного, і той відмовився від свого зізнання, заявивши, що воно зроблене внаслідок примусу. Також обвинувачений послідовно відмовлявся від явки з повинною протягом усього провадження, посилаючись на те, що він зазнав жорстокого поводження з боку співробітників правоохоронних органів.

Суд у Росії визнав Фефілова винним у вбивстві і засудив його до 12 років позбавлення волі. Доводи про жорстоке поводження були відхилені на підставі показань поліцейських і даних акта медобстеження, під час якого не виявлено тілесних ушкоджень. Верховний суд РФ також відмовив у задоволенні скарги

на вирок, вказавши, зокрема, що обов'язкова присутність адвоката при явці з повинною законом не передбачена.

Фефілов звернувся зі скаргою до ЄСПЛ, заявивши про порушення ст. 6 («Право на справедливий суд») Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенція).

ЄСПЛ дійшов висновку, що заявнику не було надано можливості отримати юридичну консультацію до того, як він підписав щиросерде зізнання і йому було офіційно присвоєно статус підозрюваного у кримінальній справі. Суд зробив висновок, що доступ особи до адвоката з моменту її фактичного затримання був обмежений без будь-яких «вагомих підстав». Таким чином, Суд визнав порушення ст. 6 Конвенції.

Нагадаємо, що згідно зі ст. 95 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) український **суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав** під час судового засідання, або отриманих у порядку, передбаченому в ст. 225 КПК України (коли допитати свідка чи потерпілого у суді неможливо). Суд не має права обґрунтовувати судові рішення показаннями, наданими слідчому, прокурору, або посилатися на них.

2. Підозрюваний ніде не працює і, залишаючись у соціумі, він вчинятиме нові злочини – правомірність такого популярного серед правоохоронних органів обґрунтування необхідності утримання під вартою розглядав Європейський суд з прав людини.

У Страсбург звернувся Антон Щенсновічюс, якому правоохоронні органи Литви закидали участь у збройному угрупованні і на підставі того, що він ніде не працює, – можливість вчиняти нові злочини.

Апелювання підозрюваного ґрунтувалося на тому, що за таким принципом можна помістити за ґрати всіх безробітних. Однак наявні у справі фактичні дані схилили суд до необхідності взяття заявника під варту.

Тривалість обмеження волі Щенсновічюс оскаржив в усіх національних інстанціях. Зрештою Верховний суд у Литві виправдав дії правоохоронців складністю справи, в якій фігурували п'ятдесят підозрюваних.

Посилання на ст. 5 («Право на свободу та особисту недоторканність») Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у заяві до ЄСПЛ також не сприяло успіху. Суд, ухвалюючи рішення у справі «Щенсновічюс проти Литви», порушення не побачив.

Однак судді констатували порушення ст. 3 («Заборона катування») Конвенції. Адже скаржник також зазначав про незадовільні обставини утримання: протягом досудового слідства підозрюваний перебував у тісній камері (3 кв. м на одну людину), в якій було холодно взимку та спекотно влітку.

Цікаво, що нещодавно ЄСПЛ у справі «Пілаліс та інші проти Греції» не знайшов порушення ст. 3 Конвенції щодо ув'язнених, які утримувалися, маючи менш ніж 3 кв. м особистого простору в камерах.

3. Попри висновок психіатрів про те, що особа не могла розуміти небезпеку, яку викликав її стан здоров'я, або необхідність лікування, таку особу все-таки слід було заслухати у суді та ознайомити з процесуальними документами.

Окремі питання залучення до процесу психічно хворої людини розглядав Європейський суд з прав людини у справі «D. R. проти Литви» (заява № 691/15).

Стосовно D. R. було розпочато кримінальне провадження за розпилювання сльозогінного газу на місцевого підлітка. З огляду на історії психічних захворювань у підозрюваної суд ухвалив рішення про психіатричний огляд, який був проведений під примусом (підозрювана намагалася втекти). Психіатри дійшли висновку, що жінка мала хронічний психічний розлад і рекомендували помістити її в психіатричну лікарню для обов'язкового стаціонарного лікування.

На підставі цього висновку суд визнав D. R. неосудною та призначив примусове лікування.

Апеляцію, в якій зазначено про наявність певних порушень (експертиза проводилася під примусом, суд не оцінив, чи становила жінка небезпеку для суспільства, не заслухав її особисто, не задовольнив клопотання про проведення нового огляду, зважаючи на попереднє добровільне амбулаторне лікування), відхилено. Судове рішення ґрунтувалося на тому, що D. R. не могла зрозуміти небезпеку, яку викликав її стан здоров'я, або необхідність лікування, яке тривало один рік.

D. R. поскаржилася до ЄСПЛ на відправлення її на психіатричний огляд, стверджуючи, що вона не бачила рішення суду і не мала жодного уявлення про його підстави, та подальшу примусову психіатричну госпіталізацію, обумовлену лише висновком медиків.

Суд у Страсбурзі констатував порушення ст. 5 («Право на свободу та особисту недоторканність») Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

4. Європейський суд з прав людини у своєму рішенні у справі «Форталнов та інші проти Росії» від 26 червня 2018 року констатував порушення ст. 5 Конвенції, яке виявилося в затримці фіксації поліцією фактів обмеження волі (арешту) підозрюваних.

Перед тим як офіційно було зафіксовано арешт, 13 підозрюваних у різних справах (їхні заяви ЄСПЛ об'єднав в одне провадження) певний час (від 7 до

83 годин) утримувалися поліцією під вартою. Через це час фактичного арешту та час, що офіційно зареєструвала поліція, відрізнялися.

Саме у зв'язку з незареєстрованістю утримання під вартою підозрювані не мали можливості подати заяви на перегляд рішення в суді, а через незаконність арешту – не могли отримати компенсацію.

На цих підставах вони поскаржилися до ЄСПЛ, який встановив факт порушення ч.ч. 1, 5 ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод стосовно всіх заявників.

Нагадаємо, відповідно до ст. 5 Конвенції кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом:

a) законне ув'язнення особи після засудження її компетентним судом;

b) законний арешт або затримання особи за невиконання законного припису суду або для забезпечення виконання будь-якого обов'язку, встановленого законом;

c) законний арешт або затримання особи, здійснене з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення;

d) затримання неповнолітнього на підставі законного рішення з метою застосування наглядових заходів виховного характеру або законне затримання неповнолітнього з метою допровадження його до компетентного органу;

e) законне затримання осіб для запобігання поширенню інфекційних захворювань, законне затримання психічно хворих, алкоголіків або наркоманів чи бродяг;

f) законний арешт або затримання особи з метою запобігання її недозволеному в'їзду в країну чи особи, щодо якої провадиться процедура депортації або екстрадиції.

Кожен, хто є потерпілим від арешту або затримання, здійсненого всупереч положенням цієї статті, має забезпечене правовою санкцією право на відшкодування.

5. Тримання під вартою активістів вказує на те, що фактичною метою таких заходів було примушування мовчати та покарання за їх активну соціальну та політичну діяльність.

ЄСПЛ у рішенні в справі «Рашад Хасанов та інші проти Азербайджану» від 6 липня 2018 року дійшов висновку про порушення ст.ст. 5 («Право на свободу та особисту недоторканність») та 18 («Межі застосування обмежень прав») Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Встановлено, що активістів було заарештовано за обвинуваченнями у володінні наркотиками та коктейлями Молотова. Також їх було обвинувачено в плануванні підбурювання до насильства та заворушень. Правоохоронні органи стверджували, що частина активістів виготовили 22 коктейлі Молотова та надали їх членам громадської організації, які були арештовані раніше. Активісти подали апеляції проти рішень про тримання під вартою, однак безрезультатно. Також вони стверджували про політичну вмотивованість обвинувачення проти них.

Суд у Страсбурзі встановив принаймні чотири (достатні) ознаки політичного переслідування заявників як представників опозиції:

– **поспішні публічні заяви чиновників з оцінкою (кваліфікацією) подій, які розслідуються правоохоронними органами.** ЄСПЛ звернув увагу на те, що вже наступного дня після затримання активістів національною Генеральною прокуратурою було зроблено публічну заяву, яка, зокрема, містила таке твердження: «… нещодавно деякими радикальними деструктивними силами були зроблені незаконні спроби підірвати суспільно-політичну стабільність, встановлену в країні». У цій заяві, на думку суддів ЄСПЛ, простежується націленість правоохоронних органів на громадську організацію, а саме намагання відразу після початку кримінального провадження стосовно виявлення наркотичних речовин та двадцяти двох коктейлів Молотова в квартирах двох заявників установити зв'язок з діяльністю цієї організації;

– **фактична дискредитація (бездоказова публічна оцінка діяльності) опозиційної організації.** За декілька днів до затримання активістів представники органів прокуратури без будь-яких підстав і доказів описували діяльність громадської організації як незаконну. У зв'язку з цим Суд зазначив, що органи прокуратури мали намір зобразити організацію та її членів як «руйнівні сили» й обґрунтовували, що організація здійснює «незаконну діяльність», посилаючись виключно на той факт, що було виявлено наркотичні речовини та коктейлі Молотова в квартирах двох її членів. Проте матеріали справи не демонструють, що органи прокуратури мали об'єктивну інформацію, яка викликала *bona fide* підозру щодо громадської організації та членів її правління на момент подання цих тверджень;

– **приниження значення та фактичне ставлення до опозиції.** Представники держави заявляли у ЄСПЛ про те, що затримані особи не були лідерами опозиції, тому кримінальне провадження не було політично мотивованим. Однак судді у Страсбурзі визнали безперечним факт, що заявники були активістами та членами правління громадської організації, яка належала до найактивніших молодіжних рухів країни й була ініціатором багатьох протестів проти уряду. До того ж ЄСПЛ звернув увагу на терміни відкриття кримінального провадження проти заявників після проведення серії демонстрацій проти уряду, у яких члени організації брали активну участь;

– **особливе ставлення до розслідування.** Суд зазначив, що аргументи представника уряду стосовно того, що заявники були заарештовані і перебували під вартою виключно з метою розслідування кримінальних злочинів, які, як стверджується, були скоєні ними, суперечать особливому ставленню правоохоронних органів до цієї справи. Так, незважаючи на те, що згідно з національним законодавством розслідування розпочатої кримінальної справи повинне було проводитися поліцією, у розглядуваному випадку воно проводилося Департаментом з тяжких злочинів Генеральної прокуратури із залученням Міністерства національної безпеки.

Сукупність зазначених фактів і обставин разом з останніми звітами міжнародних правозахисних організацій щодо придушення громадянських свобод у країні, на думку ЄСПЛ, достатньо вказує на те, що фактичною метою оскаржених заходів було примушування заявників мовчати та покарання за їх активну соціальну та політичну діяльність і діяльність в громадській організації.

6. Прокуратура мала взяти на себе тягар доказування того, що не було провокації хабара, а отже, і порушення ст. 6 («Право на справедливий суд») Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Такий висновок зробив Європейський суд з прав людини у рішенні у справі «Чохонелідзе проти Грузії» від 28 червня 2018 року, назвавши при цьому дві складові гарантій правомірного використання негласних дій правоохоронних органів.

Пана Чохонелідзе, який обіймав керівну посаду у місцевій владі, пообіцяв посприяти в отриманні дозволу на будівництво комерційного об'єкта, затримано під час одержання хабара. Доказами провини під час розслідування стали мічені купюри, сліди спеціальної фарби на руках чиновника, а також записи розмов з особою, яка звернулася до підозрюваного з проханням про сприяння у вирішенні проблеми.

Під час судового розгляду Чохонелідзе заявив про те, що став жертвою провокації з боку правоохоронних органів, оскільки, як з'ясувалося, особа, яка зверталася до нього по допомогу, була негласним співробітником поліції, і раніше вона брала участь у негласних заходах у межах щонайменше чотирьох спецоперацій. Під час процесу виникли проблеми щодо виклику в суди (також при подальшому перегляді справи) свідка обвинувачення, який, ймовірно, теж був агентом спецслужб. На твердження обвинуваченого про провокацію злочину суди не відреагували. Верховний суд Грузії також відхилив скаргу як неприйнятну.

Для відновлення прав засуджений звернувся до Європейського суду з прав людини.

У ЄСПЛ нагадали, що використання негласних агентів для боротьби з тяжкими злочинами потребує чітких, адекватних і достатніх процесуальних гарантій допустимості. А суспільний інтерес не може виправдовувати використання доказів, здобутих у результаті провокації.

Для цього існує дві складові гарантій: предметна та процесуальна.

Стосовно першої складової влада має довести, що були вагомі підстави для проведення спецоперації, а також те, що залучення поліції зумовило вчинення протиправних дій. Це доводить відсутність спонукання до вчинення злочину. В цьому контексті особливе значення має джерело інформації, і ЄСПЛ розмежовує відомості, які отримані від приватної особи, і одержані від посадової (працівника поліції, агента). Тому дуже важливо в кожному випадку встановити, чи було злочинне діяння розпочато в той момент, коли джерело почало співпрацювати з поліцією. У справі, що розглядалася, предметна складова була дотримана: чиновник озвучив суму хабара зацікавленій у вирішенні проблеми особі без жодних попередніх домовленостей.

В частині процесуальної складової можливість відмежування законного застосування негласних сил від провокації злочину пов'язана з наявністю у законодавстві чіткої процедури санкціонування та проведення оперативних заходів. Також у цьому контексті для судів повинна існувати можливість заслухати і піддати перехресному допиту агентів та інших свідків щодо можливої провокації. Інакше суд має вказати ґрунтовні причини відмови від цього.

ЄСПЛ звернув увагу на те, що попри заяви Чохонелідзе суди не проаналізували обставин імовірної провокації з боку поліції. Очевидно, у разі розгляду цього питання в суді стороні захисту вдалося б вилучити докази вини із справи. З урахуванням цього прокуратура мала взяти на себе тягар доказування відсутності провокації злочину та порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Оскільки не було жодної реакції з боку прокуратури, це, на думку Суду, може пояснюватися об'єктивною неможливістю виконати нею необхідні дії щодо доказування через відсутність будь-якого офіційного дозволу й контролю за негласною операцією. За зауваженням ЄСПЛ, цю операцію не контролював ні суд, ні інший незалежний державний орган. Національні суди, які могли б заповнити цю прогалину, не спромоглися забезпечити допиту ключового свідка (передбачуваного другого агента), що порушило принцип змагальності.

Отже, через відсутність нормативної бази для проведення негласного заходу, нездатність прокуратури нести тягар доказування та нереагування суду на твердження заявника про провокацію ЄСПЛ констатував факт порушення норм ст. 5 Конвенції в частині справедливого судового розгляду.

7. Використання у кримінальному процесі доказів, отриманих у незаконний спосіб, які стали підставою для арешту підозрюваного, не завжди впливає на справедливість судового розгляду в цілому, що гарантується ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Такого висновку дійшов ЄСПЛ, постановляючи рішення 22 травня 2018 року за результатами розгляду справи «Свєтіна проти Словенії».

Матьяж Свєтіна був заарештований поліцією та обвинувачений у вбивстві за обтяжуючих обставин на підставі інформації про вхідні і вихідні дзвінки та текстові повідомлення на телефоні жертви. Дані перехоплення телекомунікацій стали також підставою для проведення інших слідчих дій, зокрема обшуків будинку та автомобіля підозрюваного, судових експертиз, під час яких було отримано докази причетності пана Свєтіни до вбивства. На підставі цих доказів його було засуджено до позбавлення волі.

В процесі оскарження вироку обвинувачений заявив про недопустимість та необхідність вилучення зі справи даних про перехоплення телекомунікацій, оскільки вони були отримані поліцією всупереч вимогам національного законодавства без судового дозволу. На це суд у Словенії пояснив, що розслідування почалося після перевірки даних телефону жертви, що не порушувало прав пана Свєтіни. А от перевірка телефону обвинуваченого, хоча й була порушенням конституції країни, не мала доказової сили, оскільки на той момент поліція вже отримала необхідну інформацію з телефону жертви. Крім того, суд зазначив, що дані перехоплення не були включені до справи і не використовувалися судом.

Засуджений звернувся до ЄСПЛ зі скаргою на порушення ст.ст. 6 («Право на справедливий суд») та 8 («Право на повагу до приватного і сімейного життя») Конвенції, стверджуючи, що докази, на яких ґрунтується обвинувальний вирок, були отримані незаконно, і тому мали бути вилучені зі справи.

Аналізуючи наявність порушення ст. 6 Конвенції, Суд зауважив, що його роль полягає не в тому, щоб визначити, чи можуть бути визнані допустимими конкретні види доказів (наприклад, докази, які відповідно до національного законодавства отримані незаконно), або встановити вину заявника. Питання, на яке відповідав ЄСПЛ, полягає в тому, чи дійсно докази, отримані з порушенням прав заявника, вплинули на справедливість судового розгляду.

Проаналізувавши обставини справи та хід судового процесу на національному рівні, ЄСПЛ зазначив: попри те, що дані, отримані незаконним чином із мобільного телефону заявника, відіграли певну роль на початковому етапі розгляду, що призвів до арешту заявника, вони не використовувалися як докази під час судового розгляду. А засудження заявника ґрунтувалося на інших доказах, не пов'язаних із незаконно отриманими даними, – таких, як власне визнання обвинуваченого, результати відтворення події, біологічні сліди та інші речові докази, показання свідків.

За цих обставин ЄСПЛ зробив висновок, що в цілому розгляд у зазначеній справі, в тому числі спосіб отримання доказів, здійснений не всупереч вимозі справедливого судового розгляду. Відповідно, порушення ст. 6 Конвенції не було.

Стосовно ймовірного порушення права заявника на повагу до його приватного життя, скаргу в цій частині Суд визнав неприйнятною через невичерпання заявником національних засобів юридичного захисту.

8. Ув'язнений був позбавлений єдиної можливості ефективно оскаржити основне обвинувачення, висунуте проти нього, через те, що суди відмовилися заслухати співкамерників, що є порушенням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Такий висновок зробила Палата ЄСПЛ у справі «Картвелішвілі проти Грузії» (рішення від 7 червня 2018 року; заява № 17716/08).

Під час обшуку камери пана Картвелішвілі, який відбував покарання, було знайдено складаний ніж. Особа була визнана винною в порушенні правил тюремного ув'язнення і засуджена ще до трьох років ув'язнення. Суди відхилили прохання ув'язненого викликати його співкамерників, які були присутні під час обшуку, як свідків у судовому розгляді.

Посилаючись на ст. 6, зокрема параграфи 1 та 3 (d) (право на справедливий судовий розгляд та право на присутність і допит свідків) Конвенції, Картвелішвілі поскаржився до ЄСПЛ.

Судді у Страсбурзі звернули увагу на невідповідність в провадженні. По-перше, тюремні службовці, які здійснювали обшук, надали різні звіти щодо місця виявлення забороненого предмета. Також існували невідповідності між відеозйомкою і письмовим звітом. Навіть прокурор визнав під час судового розгляду, що відеозйомка не давала змоги встановити чітко, чи був складаний ніж знайдений в ліжку ув'язненого. Незважаючи на ці неточності, суди відмовилися заслухати співкамерників, оскільки вони не заслуговували на довіру.

Отже, на думку ЄСПЛ, відмова національних судів заслухати свідків захисту без будь-якого розгляду потенційної доречності їх свідчень зробила судовий процес взагалі несправедливим, що є порушенням ст. 6 (параграфи 1 та 3 (d)) Конвенції.

9. Європейський суд з прав людини встановив порушення ст. 2 («Право на життя») Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що полягає у неефективному розслідуванні вбивства поліцією громадянина, яке національні органи кваліфікували як самозахист при запобіганні терористичному нападу.

Саме такого висновку дійшов ЄСПЛ у справі «Міхді Перінчек проти Туреччини» (рішення від 29 травня 2018 року, заява № 54915/09).

Громадянина Туреччини було розстріляно працівником поліції під час операції, метою якої, за словами поліції, було запобігання терористичному нападу. Постраждалий помер пізніше у лікарні. Суд виправдав начальника поліції, констатувавши, що останній діяв для самозахисту.

Батько загиблого подав апеляцію, стверджуючи, що співробітник поліції розстріляв сина з близької відстані та що у його сина не було зброї. Він також указав на багато інших порушень під час розслідування. Втім, скаргу було відхилено.

Посилаючись на ст. 2 Конвенції, батько звернувся до ЄСПЛ із заявою, що працівник поліції вбив його сина незаконно і що належне ефективне розслідування цього інциденту не проводилося.

Суд у Страсбурзі встановив порушення Конвенції та призначив сатисфакцію моральної шкоди у розмірі 50 000 євро.

НОВІ ВИДАННЯ

Практика Європейського суду з прав людини в діяльності органів прокуратури і суду: виклики та перспективи: матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції (13 червня 2018 року). – Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. – 204 с.

ISBN 978-617-7500-60-4

У збірнику матеріалів І Міжнародної науково-практичної конференції «Практика Європейського суду з прав людини в діяльності органів прокуратури і суду: виклики та перспективи» вміщено виступи й тези її учасників.

У заході, організованому з метою сприяння розбудові діалогу між суддями та прокурорами з питань виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини як джерела права, взяли участь судді, прокурори, адвокати, науковці, викладачі вищих навчальних закладів, представники громадськості.

Матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції «Практика Європейського суду з прав людини в діяльності органів прокуратури і суду: виклики та перспективи» можуть бути використані у законотворчій діяльності, науково-дослідницькій роботі, навчальному процесі у вищих навчальних закладах.

Григорій Рябенко
військовий прокурор
Центрального регіону України,
державний радник юстиції 3 класу

ПОВЕРНЕННЯ ЗЕМЕЛЬ ОБОРОНИ – ОДИН ІЗ ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМІВ РОБОТИ ВІЙСЬКОВОЇ ПРОКУРАТУРИ ЦЕНТРАЛЬНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

На сьогодні Україна проходить історичний етап становлення як незалежна та суверенна держава в умовах збройного протистояння не тільки із зовнішнім агресором, захищаючи територіальну цілісність, а й у боротьбі з правовою невизначеністю та корупційними проявами всередині країни, зокрема й у сфері земельних відносин.

Конституцією України проголошується, що земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу, від імені якого права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією. Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави.

Після виходу нашої держави зі складу СРСР на обліку оборонного відомства перебувало понад 600 тис. га землі.

За даними Головного квартирно-експлуатаційного управління Збройних Сил України, станом на 2018 рік за військовими формуваннями та підрозділами Збройних Сил України обліковується 540,08 тис. га землі (з урахуванням земельних ділянок оборонного відомства на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим).

Під час останньої звірки щодо наявності правовстановлюючих документів на землі оборони з'ясовано, що станом на 2016 рік розбіжність між даними оборонного відомства і Державної служби України з питань геодезії, картографії

та кадастру щодо площ земель, відведених під розміщення військових частин і підрозділів на всій території держави, становила близько 118 тис. гектарів.

Вказані проблеми у земельній сфері Міністерства оборони України накопичувалися останню чверть століття.

Передумовою цього протягом тривалого часу слугував залишковий принцип фінансування оборонного відомства, у зв'язку з чим близько 30% земель оборони й на сьогодні не мають правовстановлюючих документів і кадастрових номерів, в той час як 70% таких земель мають державні акти на право постійного користування земельними ділянками як українського зразка, так і видані ще в період Української РСР, коли земельними ділянками наділялися військові округи та підрозділи Збройних сил Радянського Союзу – у період із 30-х років XX ст. до моменту проголошення незалежності України.

Близько 30% земель оборони не мають правовстановлюючих документів і кадастрових номерів, решта 70% таких земель мають державні акти на право постійного користування земельними ділянками як українського зразка, так і видані ще в період існування Української РСР

За таких умов наявні непоодинокі випадки, коли органи державної влади на місцях та органи місцевого самоврядування, нівелюючи принципи Конституції та земельного законодавства України, перевищують свої повноваження щодо управлінських функцій у сфері земельних правовідносин та безпідставно вилучають землі оборони, передаючи їх надалі в користування на правах оренди чи у власність фізичним або юридичним особам, чим порушують правовий режим використання таких земель.

Останніми роками Міністерство оборони України активізувало роботу із проведення збору та аналізу матеріалів обліку земельних ділянок оборони, документів, що посвідчують право на землі, стану їх фактичного використання з визначенням орієнтовних меж на картографічному матеріалі та внесення відомостей про них до Державного земельного кадастру. Вказана робота допоможе нарешті навести довгоочікуваний цивілізований порядок у цій сфері військового господарства.

Міністерство оборони України активізувало роботу із проведення збору та аналізу матеріалів обліку земельних ділянок оборони, документів, що посвідчують право на землі, стану їх фактичного використання з визначенням орієнтовних меж на картографічному матеріалі та внесення відомостей про них до Державного земельного кадастру

Нині вже розроблено програму на період 2018–2020 років щодо поетапного виготовлення технічної документації із землеустрою. Так, на 2018 рік з державного бюджету для цих цілей виділено 50 млн гривень.

Найперше структурні підрозділи Міноборони України здійснюють виготовлення правовстановлюючих документів на ті земельні ділянки, де проходять комунікації та розташовані інженерно-технічні споруди.

Незважаючи на те, що законодавець суттєво звузив функції органів прокуратури, військова прокуратура з метою повернення у державну власність земель оборонного відомства та попередження їх незаконного відчуження вживає заходів представницького характеру шляхом пред'явлення позовів і забезпечення участі у судових засіданнях.

Так, військовою прокуратурою Центрального регіону України в період з 2015 року по травень 2018 року при реалізації конституційної функції представництва інтересів держави в суді до суду спрямовано 78 позовних заяв на захист інтересів держави у земельній сфері, з яких на цей час розглянуто і задоволено 37, що дало можливість попередити незаконне вилучення та повернути до земель оборони ділянки загальною площею понад 13 тис. га на суму 136 млн гривень.

Прикладом ефективного захисту інтересів держави у земельній сфері є робота військової прокуратури Дарницького гарнізону, яка за результатами представницької діяльності спромоглася повернути державі незаконно вилучені земельні ділянки загальною площею 173 га та вартістю 92 млн гривень.

Військова прокуратура з метою повернення у державну власність земель оборонного відомства та попередження їх незаконного відчуження вживає заходів представницького характеру шляхом пред'явлення позовів і забезпечення участі у судових засіданнях. Зокрема, військовою прокуратурою Центрального регіону України за час її існування до суду спрямовано 78 позовних заяв, з яких на цей час розглянуто і задоволено 37

Так, на початку 90-х років, коли держава Україна вибудовувала власні правоохоронні органи та військові формування, на виконання постанови Кабінету Міністрів України та директиви Генерального штабу Міністерства оборони України земельна ділянка оборонного відомства загальною площею понад 7 тис. га, розташована в межах Бориспільського району Київської області, була передана Національній гвардії України, яка пізніше оформила право користування нею.

Однак під час вивчення військовою прокуратурою Дарницького гарнізону в 2016–2017 роках дотримання вимог земельного законодавства при використанні земель оборони, за результатами опрацювання відомостей в Публічній кадастровій карті України, встановлено, що площа земельної ділянки, яка перебувала в користуванні Національної гвардії України, зменшилася на 173 гектари.

Причиною такого стану справ стало те, що починаючи з 2009 року розпорядженнями однієї з районних державних адміністрацій Київської області затверджувалися проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок, за рахунок земельної ділянки Національної гвардії України, у власність громадянам для ведення особистого селянського господарства. Надалі громадяни скористалися можливістю відчужити ці ділянки комерційним підприємствам на підставі договорів купівлі-продажу. Вказані земельні ділянки неодноразово перепродувалися підприємствами з метою створення уявлення начебто добросовісного набувача, що ускладнило б їх витребування. В останньому випадку підставою для відчуження цих ділянок стали договори іпотеки, укладені між комерційними структурами.

Внаслідок детального вивчення розпоряджень районної державної адміністрації встановлено, що вони прийняті всупереч вимогам чинного законодавства України, оскільки порушено порядок зміни цільового призначення земель та ці ділянки, що відведені у приватну власність громадян без попереднього вилучення з постійного користування Національної гвардії України, де вони використовувались для потреб оборони.

Тому в 2017 році військовою прокуратурою Дарницького гарнізону до суду скеровано 5 позовних заяв в інтересах Кабінету Міністрів України та Головного управління Національної гвардії України до органів виконавчої влади на місцях та низки комерційних підприємств із вимогами про скасування розпоряджень органів виконавчої влади, якими затверджено проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок, визнання недійсними державних актів на право власності на ці ділянки та витребування їх на користь держави в особі Кабінету Міністрів України і в постійне користування Національної гвардії України.

За результатами судового розгляду, повного та всебічного з'ясування обставин справи суд погодився з доводами військової прокуратури, що оспорюваними розпорядженнями були порушені інтереси держави, та задовольнив позовні заяви прокурора.

На сьогодні військова прокуратура регіону в тісній співпраці з квартирно-експлуатаційними підрозділами Збройних Сил України у судах відстоює інтереси держави щодо скасування незаконного вилучення земель оборони загальною площею 8,7 тис. гектарів.

Крім того, проводиться робота з виявлення випадків та вивчення питання обґрунтованості прийнятих органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на місцях рішень про вилучення земель оборони. Зокрема, на території восьми областей та міста Києва, які підпадають під юрисдикцію військової прокуратури Центрального регіону України, досліджується законність вилучення понад 2 тис. га земель оборони.

Під час здійснення представництва на цьому напрямі існують окремі проблемні питання та труднощі, для подолання яких військовою прокуратурою вживаються передбачені законодавством заходи.

Так, попри відсутність належних правовстановлюючих документів українського зразка на землі оборони військова прокуратура Центрального регіону України з метою повернення їх у державну власність чи попередження їх незаконного вилучення і подальшого відчуження проводить заходи представницького характеру на підставі Конституції та законів України, керуючись роз'ясненнями, вказаними в рішенні Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, стосовно того, що «власники земельних ділянок та юридичні особи, що користуються земельними ділянками на праві постійного користування, право власності та користування на які оформлялося правовстановлюючими документами колишнього СРСР, не зобов'язані переоформляти таке право та одержувати правовстановлюючі документи українського зразка до належного фінансового забезпечення».

Наявні на сьогодні правовстановлюючі документи радянського періоду мають таку саму юридичну силу, як і правовстановлюючі документи періоду незалежності України, та засвідчують право на користування земельними ділянками

Тобто наявні на сьогодні правовстановлюючі документи радянського періоду мають юридичну силу як правовстановлюючі документи періоду незалежності України та засвідчують право на користування земельними ділянками, наприклад, декотрих військових частин, право землекористування яких нерідко порушується незаконними рішеннями окремих органів державної місцевої влади та місцевого самоврядування.

Ще одним проблемним питанням на шляху реального захисту інтересів держави під час звернення військових прокурорів до суду з позовами щодо відновлення статусу земель державної власності та повернення їх у користування Міністерства оборони України є відсутність у деяких випадках єдиної судової практики, зокрема щодо застосування судами строків позовної давності.

Так, при вирішенні спорів про оскарження рішень органів місцевого самоврядування суди, як правило, доходять висновку, що право держави в особі Кабінету Міністрів України як розпорядника землями державної власності та Міністерства оборони України як користувача земельними ділянками державної власності дійсно порушене відповідачами. Констатуючи, що порушене право підлягає захисту, суди разом із тим відмовляють у задоволенні позовів за спливом строку позовної давності, хоча і прокурор, і представники осіб, в інтересах яких заявлено позов, посилалися на той факт, що строк не пропущено, оскільки про порушення прав їм стало відомо за результатами проведення

прокурором вивчення дотримання стану законності, а тому строк позовної давності у цих правовідносинах починає свій перебіг саме від цієї дати.

Поряд із цим у деяких випадках суди при розгляді аналогічних позовів у подібних правовідносинах, встановивши такі ж факти, вирішували питання про поновлення строку та задовольняли позов.

> При вирішенні спорів про оскарження рішень органів місцевого самоврядування суди доходять висновку, що право держави дійсно порушене відповідачами, проте відмовляють у задоволенні позовів за спливом строку позовної давності

Незважаючи на відсутність єдиної судової практики з цього приводу, військова прокуратура Центрального регіону України відстоює державні інтереси до ухвалення остаточного рішення суду у справі, наполегливо дотримуючись Конституції, законів України, обраного способу захисту та обґрунтованої правової позиції, що приносить позитивні результати.

Так, 24 квітня 2018 року оновлений Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду прийняв постанову у справі за позовом заступника військового прокурора Вінницького гарнізону в інтересах держави в особі Міністерства оборони України, квартирно-експлуатаційного відділу м. Вінниці до однієї з місцевих районних держадміністрацій та державного підприємства про скасування розпорядження та державного акта на право постійного користування земельною ділянкою (справа № 902/538/14), у якій висловив правову позицію щодо правильного застосування строку позовної давності. Верховний Суд погодився з позицією військової прокуратури та зазначив, що позивачі в наданих місцевому суду поясненнях вказали, що про порушення прав та свобод дізналися лише після проведення прокурорської перевірки. Раніше про це не могли довідатися з об'єктивних причин. Позов заявили у межах встановленого законом трирічного строку. Початок цього строку слід обчислювати за правилами ч. 1 ст. 261 Цивільного кодексу України – з часу, коли особа довідалася про порушення свого права.

Верховний Суд погодився з позицією військової прокуратури та зазначив, що, оскільки позивачі про порушення їхніх прав та свобод дізналися лише після проведення прокурорської перевірки і раніше не могли про це довідатися з об'єктивних причин, початок позовного строку слід обчислювати за правилами ч. 1 ст. 261 Цивільного кодексу України – з часу, коли особа довідалася про порушення свого права

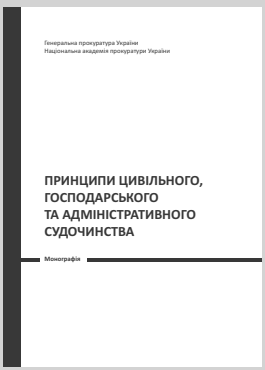
Верховний Суд вказав, що визначення початку перебігу строку позовної давності має здійснюватися під час розгляду конкретної справи господарським судом, зважаючи на фактичні обставини справи на основі повного, всебічного і об'єктивного дослідження поданих доказів. Оскільки із досліджених місце-

вим господарським судом та перевірених судом апеляційної інстанції обставин справи вбачається, що доказів, які б підтверджували доведення до відома позивачів оскаржуваного розпорядження, матеріали справи не містять, позивачі не мали об'єктивної можливості дізнатися про порушення їхніх прав раніше, ніж вони зазначають. Отже, висновок судів попередніх інстанцій про те, що початок перебігу строку позовної давності за цим спором слід обчислювати з часу, коли особа довідалася про порушення свого права, обґрунтований.

Така правова позиція найвищої судової інстанції в системі судочинства України надалі допоможе прокурорам у реалізації представницької функції, спрямованої на повернення земельних ділянок оборонного відомства та відстоювання інтересів держави в судах.

Підсумовуючи викладене вище, хочеться наголосити, що ефективний захист державних інтересів можливий лише за умови єдності дій як органів прокуратури, так і органів виконавчої влади – Кабінету Міністрів України, Міністерства оборони України, інших державних служб та відомств, а також за безумовного дотримання принципу правової визначеності як невід'ємної складової верховенства права.

НОВІ ВИДАННЯ

Принципи цивільного, господарського та адміністративного судочинства: моногр. / кол. авт.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Козьякова І.М. – Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. – 258 с.

ISBN 978-617-7500-57-4

У монографії вперше після прийняття в 2017 році Закону України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України й інших законодавчих актів» всебічно і комплексно досліджено актуальні теоретичні та практичні проблеми функціонування системи загальних принципів цивільного, господарського й адміністративного судочинства, створеної в результаті спроби уніфікації процесуального законодавства України.

На підставі системного аналізу загальновизнаних міжнародних стандартів правосуддя та положень національного законодавства, з урахуванням практики діяльності Європейського суду з прав людини та Конституційного Суду України, авторами розглянуто проблеми формалізації в праві та реалізації у процесі правозастосовної практики принципів судочинства, систему яких закріплено в модернізованому процесуальному законодавстві. Запропоновано науково обґрунтовані рекомендації щодо їх удосконалення.

Богдан Зарічанський
керівник Прилуцької місцевої прокуратури
Чернігівської області,
старший радник юстиції

Олександр Борисенко
прокурор Прилуцької
місцевої прокуратури
Чернігівської області

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПРОТИДІЇ ПОРУШЕННЯМ ПРАВИЛ ОХОРОНИ АБО ВИКОРИСТАННЯ НАДР

Україна багата на корисні копалини як загальнодержавного, так і місцевого значення, що потребує належного правового регулювання певних суспільних відносин та посилення нагляду за використанням та охороною надр з боку держави. Зокрема, про важливість цього свідчить закріплення у ст. 13 Конституції України положення, відповідно до якого земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу[1].

У Кодексі України про надра передбачено, що надра є виключною власністю Українського народу і надаються тільки у користування[2]. Порушення зазначених фундаментальних норм законодавства повинно отримувати належну

[1] Конституція України: Закон від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

[2] Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року // Відомості Верховної Ради України. 2000. № 50. Ст. 262.

оцінку з боку держави, а отже, мати наслідком притягнення до відповідальності згідно із законом. Тому важливим елементом правового регулювання використання й охорони надр, забезпечення раціонального надрокористування є юридична відповідальність за порушення встановленого порядку використання надр, у тому числі й кримінальна, передбачена у ст. 240 Кримінального кодексу України (КК України)[3].

Під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним використанням та видобуванням надр, виникають труднощі, які передусім обумовлені відсутністю методики розслідувань злочинів цієї категорії. З огляду на таке метою цієї статті є пошук шляхів розв'язання проблем, які стосуються кримінальної відповідальності за порушення правил охорони або використання надр, та висловлення пропозицій щодо вдосконалення методики кримінально-правової кваліфікації і встановлення фактичних обставин справи в провадженні за ознаками злочину, передбаченого у ст. 240 КК України, предметом якого стали корисні копалини місцевого значення.

Під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним використанням та видобуванням надр, виникають труднощі, які передусім обумовлені відсутністю методики розслідувань злочинів цієї категорії

Так, відповідно до ст. 6 Кодексу України про надра корисні копалини за своїм значенням поділяються на копалини загальнодержавного і місцевого значення. Віднесення корисних копалин до копалин загальнодержавного або місцевого значення здійснюється Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища[4].

Також згідно з постановою Кабінету Міністрів України (КМУ) від 12 грудня 1994 року № 827 «Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення» напрям використання родовища корисної копалини визначається рішенням Державної комісії України по запасах корисних копалин (ДКЗК)[5].

Наприклад, зарахування піску до корисної копалини загальнодержавного чи місцевого значення можливе лише у разі знаходження його покладу

[3] Макаренко О.Ю. Застосування відповідальності за порушення законодавства про використання та охорону надр // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць. Вип. 37. С. 221–224. С. 221.

[4] Кодекс України про надра від 27 липня 1994 року // Відомості Верховної Ради України. 2000. № 50. Ст. 262.

[5] Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення: постанова Кабінету Міністрів України від 12 грудня 1994 року № 827 зі змін. і допов. (в ред. постанови КМУ від 28 грудня 2011 року № 1370). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/827-94-%D0%BF (дата звернення: 2.07.2018).

в межах розвіданого родовища корисних копалин, запаси якого пройшли державну експертизу та оцінку запасів корисних копалин. Тобто для того, щоб визначити, чи належить самовільно видобутий пісок до корисної копалини місцевого або загальнодержавного значення, органу досудового розслідування, який здійснює досудове розслідування відповідного кримінального правопорушення, необхідно звернутися до ДКЗК України та призначити державну експертизу й оцінку запасів корисних копалин. Проведення такої експертизи можливе виключно на платній основі та, як передбачено постановою КМУ від 22 грудня 1994 року № 865, на підставі звітів, які містять у собі матеріали з геологічного вивчення родовищ корисних копалин, підрахунок їх запасів та техніко-економічне обґрунтування промислового значення[6].

Указані положення нормативно-правових актів уряду є недосконалими, що зумовлює складність у розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним використанням та видобуванням надр, та суттєво впливає на завершення досудового розслідування у розумні строки, притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності.

Щоб визначити, чи належить самовільно видобутий пісок до корисної копалини місцевого або загальнодержавного значення, органу досудового розслідування необхідно звернутися до ДКЗК та призначити державну експертизу й оцінку запасів корисних копалин, що суттєво впливає на завершення досудового розслідування у розумні строки

Так, згідно з постановою КМУ від 12 грудня 1994 року № 827 зі змінами і доповненнями, внесеними постановою КМУ від 28 грудня 2011 року № 1370, пісок належить до корисних копалин місцевого значення[7]. Під час опрацювання судової практики щодо злочинів у сфері використання та охорони надр встановлено, що правоохоронними органами до суду не направлялися обвинувальні акти стосовно осіб, котрі здійснювали самовільне видобування корисних копалин місцевого значення, а саме піску, що, таким чином, свідчить про відсутність чіткого законодавчого врегулювання цього питання. Суди на власний розсуд вирішують, коли притягнути винуватих до адміністративної відповідальності, а коли до кримінальної. Така ситуація зумовлює появу надзвичайно «зручної» лазівки у реалізації корупційного плану

[6] Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 22 грудня 1994 року № 865. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/865-94-%D0%BF (дата звернення: 2.07.2018).

[7] Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення: постанова Кабінету Міністрів України від 12 грудня 1994 року № 827 зі змін. і допов. (в ред. постанови КМУ від 28 грудня 2011 року № 1370). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/827-94-%D0%BF (дата звернення: 2.07.2018).

для контролюючих та правозастосовних органів, а також найбільш заможних «надрокористувачів», а також призводить до заподіяння значних збитків державі та шкоди навколишньому природному середовищу[8].

Важливою проблемою є наявність дублюючих нормативних приписів. Йдеться про кримінально карані та адміністративно карані діяння, пов'язані із самовільним видобуванням корисних копалин. Аналіз чинного адміністративно-деліктного законодавства дає можливість стверджувати, що наразі існує декілька складів адміністративних правопорушень, ознаки яких є близькими до ознак злочинного видобування корисних копалин, що, як наслідок, може спричиняти труднощі у кваліфікації вчиненого[9].

Наразі існує декілька складів адміністративних правопорушень, ознаки яких є близькими до ознак злочинного видобування корисних копалин, що, як наслідок, може спричиняти труднощі у кваліфікації вчиненого

Найбільші такі проблеми викликає застосування ст. 47 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП). Згідно з цією статтею за будь-яке «самовільне користування надрами» має наставати адміністративна відповідальність. Оскільки незаконне видобування корисних копалин є одним із різновидів самовільного користування надрами, можна припустити, що склад адміністративного правопорушення «самовільне користування надрами» охоплює собою ознаки злочинного видобування корисних копалин. Таким чином, між ст. 47 КУпАП і ст. 240 КК України в розглядуваній частині існує колізія, а тому постає питання, як її долати[10]. Вважаємо, що вирішення цього питання має здійснюватися з урахуванням положень ст. 9 КУпАП, згідно з якою адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені цим Кодексом, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності.

Далі слід наголосити, що незаконне видобування корисних копалин, у тому числі місцевого значення, спричиняє значну економічну й екологічну шкоду порівняно з усіма іншими видами природокористування. Питання відшкодування заподіяної шкоди є одним із найбільш проблемних і цікавих питань у теорії і практиці екологічного права.

Поняття шкоди в найбільш повному обсязі визначено в цивільному законодавстві, але законодавство про цивільно-правову відповідальність не враховує і повною мірою не оцінює всі наслідки спричинення збитку, який по відно-

[8] Дудоров О.О., Комарницький М.В., Калмиков Д.О. Кримінальна відповідальність за незаконне видобування корисних копалин в Україні: [моногр.] / за ред. О.О. Дудорова, В.М. Комарницького. Суми: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2016. 567 с.

[9] Там само.

[10] Там само.

шенню до природи має всепроникаючі властивості та вражає всю екологічну систему[11].

Прокуратура України відіграє важливу роль у протидії правопорушенням у сфері охорони та використання надр.

Попри зазначені недоліки законодавства та зумовлені цим труднощі на початку липня 2017 року під час здійснення представницької діяльності Прилуцькою місцевою прокуратурою виявлено кримінальне правопорушення у сфері охорони та використання надр, відомості про що внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР) за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого у ч. 2 ст. 240 КК України. Прокуратурою забезпечено якісне процесуальне керівництво в кримінальному провадженні за цим фактом, унаслідок чого особу, яка незаконно видобувала пісок, притягнуто до кримінальної відповідальності.

> Незаконне видобування корисних копалин спричиняє значну економічну й екологічну шкоду порівняно з усіма іншими видами природокористування. Водночас законодавство про цивільно-правову відповідальність не враховує і повною мірою не оцінює всі наслідки спричинення збитку, який вражає всю екологічну систему

Для прийняття законного, неупередженого та обґрунтованого рішення, спрямованого на притягнення правопорушника до кримінальної відповідальності, в Прилуцькій місцевій прокуратурі вирішено побудувати процес доказування на таких слідчих діях.

По-перше, слід було довести, що пісок, видобуток якого здійснювався без ліцензії, належить до корисних копалин місцевого значення відповідно до постанови КМУ від 12 грудня 1994 року № 827 зі змінами та доповненнями (в редакції постанови КМУ від 28 грудня 2011 року № 1370). По-друге, довести, що незаконний видобуток піску створив небезпеку для життя, здоров'я людей чи довкілля.

Таким чином, маючи чіткий предмет доказування та послідовний алгоритм дій, прокурори організували проведення досудового розслідування. Однак зауважимо, що під час досудового розслідування вказаного кримінального провадження виникла низка проблем, пов'язаних із залученням контролюючих органів, спеціалістів, які володіють спеціальним знаннями у сфері надрокористування, застосуванням особливих технічних приладів, призначенням складних криміналістичних експертиз.

Першочерговою слідчою дією у вказаному провадженні став огляд місця події, а саме території земельних ділянок, на яких здійснювався видобуток

[11] Макаренко О.Ю. Застосування відповідальності за порушення законодавства про використання та охорону надр // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць. Вип. 37. С. 221–224. С. 223.

піску, із залученням спеціаліста Держгірпромнагляду. Останній встановив факт промислового видобутку піску без гірничого відводу, що є грубим порушенням ст. 17 Кодексу України про надра.

Необхідно звернути увагу на те, що земельні ділянки, на яких здійснювався несанкціонований видобуток піску, є приватною власністю особи (місцевого жителя), а тому слідчі дії у вигляді огляду місця події проводилися слідчим і прокурором на підставі ухвали слідчого судді, як це передбачено в ч. 2 ст. 237 КПК України. Загалом налічувалося чотири огляди місця події, за результатами проведення яких зафіксовано важливі обставини вчинення кримінального правопорушення.

З метою встановлення наявності в діях особи складу злочину, передбаченого у ч. 2 ст. 240 КК України, постановою процесуального керівника призначено комплексну ґрунтознавчу та інженерно-екологічну експертизи, проведення яких здійснювали судові експерти Київського науково-дослідного інституту судових експертиз.

Насамперед на території земельних ділянок, на яких здійснювався видобуток піску, відібрано зразки ґрунту, що було необхідно для проведення ґрунтознавчої експертизи та наступного вирішення питання, чи належить пісок, який видобувався, до корисних копалин загальнодержавного значення.

Не менш важливе завдання полягало у визначенні обсягу незаконно видобутого піску та встановленні об'єктивної сторони злочину, а саме – наявності факту створення незаконними діями правопорушника небезпеки для життя, здоров'я людей чи довкілля, що є обов'язковою ознакою складу злочину, передбаченого у ч. 2 ст. 240 КК України. Для визначення кількості незаконно видобутого піску процесуальний керівник відповідно до ст. 71 КПК України залучив спеціалістів із маркшейдерсько-геодезичних робіт, які за допомогою спеціальної вимірювальної техніки виконують такі завдання. Також з метою встановлення можливої загрози довкіллю для участі в огляді місця видобування піску прокурором залучено судових експертів та фахівців у сфері гідрології НАН України, які, провівши необхідні дослідження, встановили факт загрози формування ділянки забруднення підземних вод, порушення умов поверхневого стоку внаслідок створення техногенної поверхневої водойми та породних відвалів.

У результаті проведення складної судової інженерно-екологічної експертизи встановлено, що своїми умисними незаконними діями правопорушник створив небезпеку для довкілля, яка проявилася у: порушенні рівноваги рельєфу із загрозою розвитку ерозійних процесів за відсутності рекультивації і створення рівноважних форм (захисних елементів); порушенні захисного шару над ґрунтовим водоносним горизонтом і створення загрози формування ділянки забруднення підземних вод; порушенні умов поверхневого стоку внаслідок

створення техногенної поверхневої водойми та породних відвалів, в результаті чого настали небезпечні наслідки для довкілля, що потребує проведення рекультивації досліджуваної ділянки.

Внаслідок несанкціонованого видобування піску, як зазначено у висновку інженерно-екологічної експертизи, заподіяно збитки державі в розмірі 3 254 630,4 грн (трьох мільйонів двохсот п'ятдесяти чотирьох тисяч шестисот тридцяти гривень, 40 копійок).

Крім того, до проведення слідчої дії у вигляді огляду місця незаконного видобутку піску процесуальним керівником залучено спеціалістів державної санітарно-епідеміологічної служби України, якими встановлено, що згідно з експертним висновком хіміко-фізичний склад води, яка утворилася внаслідок несанкціонованого видобутку піску, перевищує допустимі стандарти на вміст нітратів та нітритів, що зі свого боку становить загрозу для довкілля та здоров'я оточуючих.

Під час досудового розслідування цього кримінального правопорушення встановлено, що правопорушник здійснював видобуток піску з глибини понад 2 метри та потім реалізовував видобутий пісок як фізична особа – підприємець. Разом із тим він не мав відповідного КВЕД на такий вид діяльності, як реалізація товарної продукції місцевим мешканцям.

Указані фактичні обставини були отримані прокурором за результатами проведення слідчих (розшукових) дій. Невідкладно допитано перевізників, які транспортували пісок із несанкціонованого кар'єра, місцевих мешканців, а також основних свідків.

У травні 2018 року завдяки злагодженій роботі та принциповій позиції Прилуцької місцевої прокуратури мешканцю Прилуцького району повідомлено про підозру у вчиненні ним кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 240 КК України, тобто порушенні встановлених правил використання надр, а саме законодавчих вимог відповідно до у ст.ст. 15, 16, 17, 19, 23 Кодексу України про надра, пунктів 1, 2, 5, 8 постанови КМУ від 30 травня 2011 року № 615, що створило небезпеку для довкілля. Обвинувачений, не маючи дозволу на користування земельною ділянкою для цілей, пов'язаних з використанням надр, і належним чином оформленого спеціального дозволу (ліцензії) на видобуток корисних копалин, без гірничого відводу та плану розробки родовища корисних копалин, за допомогою спеціальної техніки, екскаватора марки Atlas 1302 D, здійснив самовільний видобуток надр глибиною понад 2 метри від поверхні землі, як указано у висновку експерта судово-ґрунтознавчої експертизи – природного пухкого некарбонатного середньозернистого піску, який відповідно до ДСТУ Б В.2.7.29-96 рекомендований для виробництва штукатурних розчинів, силікатного бетону та згідно з постановою КМУ від 12 грудня 1994 року № 827 входить до переліку корисних копалин загальнодержавного

та місцевого значення, загальним об'ємом 6054,0 м куб. і надалі реалізовував його іншим громадянам у вигляді товарної продукції.

Згідно з висновком інженерно-екологічної експертизи своїми умисними діями обвинувачений створив небезпеку для довкілля, яка знайшла вираз у: порушенні рівноваги рельєфу із загрозою розвитку ерозійних процесів за відсутності рекультивації і створення рівноважних форм (захисних елементів), порушенні захисного шару над ґрунтовим водоносним горизонтом, створенні загрози формування ділянки забруднення підземних вод, порушенні умов поверхневого стоку внаслідок створення техногенної поверхневої водойми та породних відвалів, що зрештою потребує проведення рекультивації досліджуваної ділянки.

Крім того, в межах цього кримінального провадження, з метою забезпечення цивільного позову, за клопотанням прокурора ухвалою слідчого судді накладено арешт на земельні ділянки, на яких здійснювався видобуток піску, екскаватор, будинки та транспортні засоби, які перебувають у власності правопорушника, на загальну суму понад 2 млн гривень.

Прилуцькою місцевою прокуратурою однією з перших у державі направлено до суду обвинувальний акт щодо вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного із незаконним видобуванням піску, а також запропоновано конкретний алгоритм розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії

Підсумовуючи, зазначимо, що Прилуцькою місцевою прокуратурою однією з перших у державі направлено до суду обвинувальний акт щодо вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного із незаконним видобуванням піску, а також запропоновано конкретний алгоритм розслідування кримінальних правопорушень цієї категорії, що має важливе значення для захисту інтересів держави. Враховуючи складність розслідування аналогічних правопорушень, системність їх вчинення та поширеність по всій території України, з метою збереження надр, запобігання самовільному користуванню надрами та заподіянню шкоди навколишньому природному середовищу пропонуємо під час здійснення процесуального керівництва досудовим розслідуванням у вказаній категорії проваджень керуватися наведеним алгоритмом дій, що сприятиме якісному та ефективному розслідуванню.

Любомир Міськевич
прокурор відділу
Прокуратури Тернопільської області,
радник юстиції

ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ ОРЕНДИ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ВОДНОГО ФОНДУ

У сучасній юридичній науці питання правової природи договору оренди земель водного фонду є дискусійним, що певною мірою обумовлено неоднаковою позицією вітчизняного законодавця у визначенні предмета цього договору на різних етапах становлення законодавства про природокористування в Україні. Розв'язання вказаної проблеми впливає на механізм застосування відповідних положень цивільного, земельного, екологічного законодавства у цій сфері нормативного регулювання суспільних відносин.

Метою статті є з'ясування доктринальних та законодавчих тенденцій у вирішенні питання предмета договору оренди земель водного фонду.

У різних державах використання водних об'єктів здійснюється в різному правовому порядку, зокрема, на підставі договорів оренди як водних об'єктів, так і земельних ділянок водного фонду, і залежить від історії розвитку, правових традицій та перспективних тенденцій правових систем кожної держави[1].

В Україні сучасну нормативну основу для регулювання відносин стосовно користування водними об'єктами на умовах оренди становлять ст. 51 Водного кодексу України[2] та ст.ст. 59, 135–139 Земельного кодексу України[3]. Відповідно до ч. 3 ст. 51 Водного кодексу України водні об'єкти надаються у користування за договором оренди земель водного фонду на земельних торгах у комплексі із земельною ділянкою. Таке передання здійснюють органи, що мають право розпоряджатися земельними ділянками, на яких розташовані відповідні водні об'єкти.

---

[1] Костюченко М.С. Особливості використання водних об'єктів за законодавством деяких зарубіжних країн // Юридичний науковий електронний журнал. 2014. № 4. С. 120–123. URL: http://lsej.org.ua/4_2014/30.pdf (дата звернення: 16.07.2018).

[2] Водний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80 (дата звернення: 16.07.2018).

[3] Земельний кодекс України: Кодекс від 25 жовтня 2001 року № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3–4. Ст. 27.

Отож, однією із особливостей аналізованого договору є його предмет, в якому сполучаються два самостійні природні об'єкти, що нерозривно поєднані між собою, – це земельні ділянки водного фонду і водні об'єкти, які на них розташовані. Складність об'єкта таких відносин природокористування знайшла вираз у формуванні доктринальної позиції щодо механізму застосування положень законодавства для регулювання цих відносин. Так, А.К. Соколова зауважує, що «незважаючи на змішаність елементів цього договору, головним у ньому все-таки є водні відносини, адже всі дії сторін скеровані на використання саме води. Отож, магістральним у правовому регулюванні поведінки сторін буде водне законодавство, а земельне виконуватиме допоміжну функцію»[4]. Такої ж думки дотримується І.В. Барчук, зауважуючи, що у випадку укладання договору оренди водного об'єкта в оренду передається навіть щонайменша річка, а не земельна ділянка водного фонду, хоч ці два об'єкти перебувають у тісному нерозривному зв'язку та здійснюють вплив один на одного[5].

Однією із особливостей договору оренди земель водного фонду є його предмет, в якому сполучаються два самостійні природні об'єкти, що нерозривно поєднані між собою, – це земельні ділянки водного фонду і водні об'єкти, які на них розташовані

Про нерозривний зв'язок водного об'єкта та земельної ділянки, на якій він розташований, як особливість предмета договору оренди водного об'єкта вказується в листі Державної реєстраційної служби України від 10 березня 2015 року № 341/12-15-06 у відповідь на лист Державного агентства водних ресурсів України від 10 лютого 2015 року № 6924-0-26-15/6.1. Зокрема, у документі зазначається, що договір оренди водного об'єкта укладається виключно у разі, якщо об'єктом оренди є не тільки земельна ділянка водного фонду, а й безпосередньо водний об'єкт, розташований на ній. В іншому випадку право оренди земельної ділянки виникає на підставі договору оренди землі[6].

Акцент на водний об'єкт як предмет досліджуваного нами договору зроблено у Типовому договорі оренди водних об'єктів, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 29 травня 2013 року[7]. Водночас об'єктом

[4] Соколова А. Правовое обеспечение договора аренды вод // Национальный юридический журнал: теория и практика. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/5/34.pdf (дата звернення: 16.07.2018).

[5] Барчук І.В. Окремі аспекти правового регулювання користування водними об'єктами місцевого значення на умовах оренди згідно національного законодавства // Юридичний вісник. URL: http:// www.pjv.nuoua.od.ua/v1_2011/15.pdf (дата звернення: 16.07.2018).

[6] Лист Державного агентства водних ресурсів України від 10 лютого 2015 року № 6924-0-26-15/6.1. URL: http://dpbuvr.gov.ua/wp-content/uploads/2015/03/15505151.pdf (дата звернення: 16.07.2018).

[7] Типовий договір оренди водних об'єктів: постанова Кабінету Міністрів України від 29 травня 2013 року № 420. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/420-2013-%D0%BF (дата звернення: 16.07.2018).

оренди за цим договором визначено воду (водний простір) водного об'єкта, в тому числі рибогосподарської технологічної водойми, та земельну ділянку під водним об'єктом. Термінологічну неузгодженість не важко відстежити і у Методичних рекомендаціях з надання у користування на умовах оренди водних об'єктів для цілей аквакультури, де, з-поміж іншого, істотними умовами договору оренди водного об'єкта визначено предмет цього договору та об'єкт оренди[8], через що невід'ємними частинами такої договірної конструкції у Методичних рекомендаціях названо: 1) план або схему об'єкта оренди; 2) кадастровий план земельної ділянки з відображенням обмежень (обтяжень) та інших прав третіх осіб щодо її використання і встановлених земельних сервітутів; 3) акт визначення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості); 4) акт приймання-передачі об'єкта оренди; 5) проект із відведення земельної ділянки з розташованим на ній водним об'єктом; 6) паспорт водного об'єкта.

Складність предмета договору оренди водних об'єктів зумовлює потребу постійного пошуку оптимальної правової моделі використання цього виду природних ресурсів, яка відповідала би сучасним тенденціям розвитку ринку в Україні. Зокрема, на відміну від попереднього правового порядку в сфері використання водних об'єктів, який передбачав укладання двох окремих договорів (договору оренди водного об'єкта та договору оренди землі, що створювало необґрунтовані перешкоди у передачі водних об'єктів в оренду), сьогодні відповідно до нової редакції ст. 51 Водного кодексу України таке використання опосередковується однією договірною моделлю.

Відповідно до ч. 3 ст. 51 Водного кодексу України водні об'єкти надаються у користування за договором оренди земель водного фонду, а в ч. 11 цієї ж статті встановлено, що Кабінет Міністрів України затверджує типову форму договору оренди водних об'єктів. Тобто йдеться про два види договірних моделей, кожна з яких має свій предмет

Втім, попри позитивну динаміку змін у законодавстві цього напряму, потребує усунення колізія, що наявна в частинах третій та одинадцятій ст. 51 Водного кодексу України. Так, відповідно до ч. 3 цієї статті водні об'єкти надаються у користування за договором оренди земель водного фонду, а в ч. 11 цієї ж статті встановлено, що Кабінет Міністрів України затверджує типову форму договору оренди водних об'єктів. Тобто йдеться про два види договірних моделей, кожна з яких має свій предмет.

З метою подолання вказаних неузгодженостей та посилення захисту прав вітчизняних сільгосптоваровиробників, фермерських господарств, фізичних

[8] Методичні рекомендації з надання у користування на умовах оренди водних об'єктів для цілей аквакультури // Державне агентство рибного господарства: офіц. сайт. URL: http://darg.gov.ua/_metodichni_rekomendaciji_z_0_0_0_1361_1.html (дата звернення: 16.07.2018).

осіб – підприємців, які здійснюють господарську діяльність у сфері сільськогосподарського виробництва на розгляд Верховної Ради України внесено законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення порядку передачі в оренду водних об'єктів у комплексі з земельними ділянками», в якому запропонована нова редакція частин третьої, одинадцятої, дванадцятої, чотирнадцятої і сімнадцятої статті 51 Водного кодексу України.

Відповідно до проекту закону водні об'єкти надаватимуться у користування на земельних торгах за договором оренди землі в комплексі з розташованим на ній водним об'єктом. Право оренди земельної ділянки під водним об'єктом поширюватиметься на такий водний об'єкт.

На розгляд Верховної Ради України внесено законопроект, в якому передбачено, що водні об'єкти надаватимуться у користування на земельних торгах за договором оренди землі в комплексі з розташованим на ній водним об'єктом і право оренди земельної ділянки під водним об'єктом поширюватиметься на такий водний об'єкт

Також передбачено, що типовий договір оренди землі в комплексі з розташованим на ній водним об'єктом затверджується Кабінетом Міністрів України.

Вважаємо, що такі законодавчі зміни у правовому регулюванні використання водних об'єктів відповідають сучасним тенденціям розвитку відносин використання природних ресурсів на правах оренди.

АНОНС

У Національній академії прокуратури України готується до друку двотомне видання **«Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейними матеріалами (практика Конституційного Суду України, Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ)».**

Віктор Матвійчук
прокурор Дніпропетровської області

НА ДНІПРОПЕТРОВЩИНІ ВИЯВЛЕНО ФАКТИ РОЗКРАДАННЯ МІЛЬЙОНІВ ГРИВЕНЬ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ ПІД ЧАС БУДІВНИЦТВА ТА РЕМОНТУ ДОРІГ

В Україні доволі гострим залишається питання законності використання бюджетних коштів, виділених на будівництво та ремонт доріг. На цьому наголосив Генеральний прокурор України Юрій Луценко під час наради у місті Дніпрі у квітні цього року.

Проблема розкрадання бюджетних коштів під час дорожнього будівництва є надзвичайно актуальною і для Дніпропетровщини, а тому постійно перебуває на контролі прокуратури області. За належної координації дій органів прокуратури та поліції Управління захисту економіки Національної поліції розпочало 41 кримінальне провадження, 11 із них уже скеровано до суду. Злочини вдалося розкрити завдяки проведенню комплексу слідчих дій, у тому числі судових будівельно-технічних, дорожньо-технічних, почеркознавчих та судово-економічних експертиз, якими і встановлено факти заподіяння збитків, а також негласних слідчих (розшукових) дій, якими підтверджено підготовку та вчинення кримінального правопорушення у співучасті.

Так, викрито членів організованої злочинної групи, які під час капітального ремонту десяти доріг у місті Тернівці спричинили державі збитки на суму 4,3 млн грн. Досудовим розслідуванням встановлено, що директори (колишній та чинний), а також засновник підприємства-підрядника за попередньою змовою з особою, яка здійснювала технічний нагляд за будівництвом, склали та видали офіційні документи, до яких внесли завідомо недостовірні відомості щодо фактичного обсягу проведених будівельних робіт та вартості закупівлі асфальтно-бетонної суміші. Наразі вказані особи обвинувачуються у вчиненні

злочинів, передбачених ч. 5 ст. 191, ч.ч. 2, 3 ст. 28, ч. 1 ст. 366 КК України (привласнення майна, службове підроблення). Кримінальне провадження передано до суду.

Такі ж злочини були вчинені під час проведення ремонту доріг на території Апостолівського району.

Встановлено, що між виконавчим комітетом Апостолівської міської ради та трьома підприємствами укладено договори на виконання капітальних ремонтів автомобільних доріг на загальну суму понад 4,3 млн грн. Крім того, між виконавчим комітетом Грушівської сільської ради Дніпропетровської області та товариством з обмеженою відповідальністю укладено аналогічні договори підряду на виконання робіт із капітального ремонту доріг на загальну суму понад 2,4 млн грн.

На підставі проектно-кошторисної документації та акта виконаних робіт встановлено, що товщина нижнього та верхнього шару асфальтобетону замість 5–6 см становила 2–4 см. Також значно завищено вартість будівельних матеріалів, унаслідок чого підприємствам було зайво перераховано понад 1 млн грн бюджетних коштів.

Наразі скеровано до суду обвинувальні акти у кримінальних провадженнях стосовно директорів трьох товариств з обмеженою відповідальністю, які підозрюються у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених у ч. 4 ст. 191 та ч. 1 ст. 366 КК України, та інженера технічного нагляду – за ч. 3 ст. 365-2 та ч. 1 ст. 366 КК України. Встановлюються інші, причетні до злочину, особи.

Фігурантами у ще одному кримінальному провадженні став сімейний підряд: директор дочірнього підприємства «Дніпропетровський облавтодор» ВАТ «ДАК „Автомобільні дороги України”», його батько – заступник директора філії «Дніпропетровський автодор» дочірнього підприємства, племінниця заступника директора й одночасно головний бухгалтер філії «Дніпропетровський автодор», а також наближена особа – начальник філії «Дніпропетровський автодор».

Встановлено, що протягом 2016–2017 років указані особи, зловживаючи службовим становищем, склали та підписали офіційні документи, до яких унесли завищені показники обсягу виконаних ремонтних робіт автомобільних шляхів та їх перелік, а також акти, роботи за якими взагалі не виконувались.

Крім того, посадові особи ДП «Дніпропетровський облавтодор» за грошову винагороду розтратили на користь чотирьох товариств з обмеженою відповідальністю закуплені за бюджетні кошти товарно-матеріальні цінності (щебінь, бітум, паливо) для виробництва асфальтобетону та виконання поточного та капітального ремонтів доріг.

Умисними діями вказані особи спричинили державі збитки на суму близько 4 млн грн. Наразі їм повідомлено про підозру у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 5 ст. 191 КК України, та обрано запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою; на їх майно вартістю більш ніж 20 млн грн накладено арешт.

Окрім цього, в межах проведення досудового розслідування у вказаному кримінальному провадженні до суду скеровано обвинувальні акти стосовно заступника начальника Служби автомобільних доріг в області та начальника відділу технічного контролю цього ж підприємства за вчинення злочину, передбаченого ч. 2 ст. 367 КК України. Останні, неналежно виконуючи свої службові обов'язки, погодили та підписали акти виконаних робіт, надані філією ДП «Дніпропетровський облавтодор», особисто не перевіривши їх виконання. Через це за фактично невиконані роботи на рахунки філії облавтодору було безпідставно перераховано понад 1 млн гривень.

Також триває судовий розгляд кримінального провадження стосовно директорів двох товариств з обмеженою відповідальністю, які під час виконання будівельно-монтажних робіт з капіталь-

ного ремонту Нового мосту в місті Дніпрі заволоділи бюджетними коштами у сумі понад 10 млн грн (ч. 5 ст. 191 та ч. 1 ст. 366 КК України).

Договори про проведення ремонтних робіт були укладені із зазначеними товариствами після проведення відповідних тендерних торгів. Згідно з договорами підприємство-генпідрядник мало відповідати за кількість, якість і комплектність постачання матеріалів, устаткування й інших ресурсів, необхідних для виконання робіт. При цьому директор, розуміючи, що власних потужностей для проведення такого обсягу робіт у підприємства немає, уклав з іншим товариством з обмеженою відповідальністю договір на виготовлення залізобетонних конструкцій, необхідних для ремонту. Надалі директори підприємств, достовірно знаючи, що якість виготовлених конструкцій не відповідає умовам проектно-технічної документації, а вартість є меншою, ніж передбачено договором, встановили такі конструкції. Після цього внесли до офіційних документів – актів виконаних робіт – завідомо неправдиві відомості про нібито відповідність указаних конструкцій вимогам технічної документації, на підставі чого у період з квітня по жовтень минулого року заволоділи бюджетними коштами у сумі понад 10 млн грн, які було виведено на рахунки підприємств з ознаками фіктивності.

Крім цього, прокуратурою Дніпропетровської області направлено до суду обвинувальний акт стосовно головного бухгалтера державного підприємства, яка, використовуючи службове становище, виготовила та надала документацію, необхідну для укладання договорів про відшкодування підприємству неіснуючих збитків за нібито втрачений врожай з частини земельних ділянок, які в державницьких інтересах вилучено з власності підприємства та передано для будівництва другої черги Південного обходу міста Дніпра від автодороги «Бориспіль – Дніпро – Запоріжжя» до магістралі «Дніпро – Мелітополь», що спричинило втрату активів Служби автомобільних доріг у Дніпропетровській області на суму 18 млн гривень.

Також органами прокуратури Дніпропетровщини затверджено та направлено до суду три обвинувальні акти стосовно генерального директора товариства з обмеженою відповідальністю та двох приватних підприємців, які під час виконання капітального ремонту автомобільних доріг та реконструкції мереж зливної каналізації привласнили грошові кошти місцевих бюджетів на загальну суму майже 185 тис. гривень.

Разом з тим поза увагою прокуратури Дніпропетровщини не залишилося питання відшкодування збитків, спричинених експлуатацією доріг великоваговими та великогабаритними транспортними засобами. За позовами прокурорів до бюджету стягнуто майже 200 тис. грн, перевізниками добровільно відшкодовано понад 160 тис. грн збитків.

Робота на вказаному напрямі триває.

Олег Синишин
прокурор Хмельницької області

НА ХМЕЛЬНИЧЧИНІ ПРОКУРОРИ АКТИВНО ПРОТИДІЮТЬ МАХІНАЦІЯМ ІЗ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ, ПОВ'ЯЗАНИМ ІЗ НЕПРАВОМІРНИМ ВИКОРИСТАННЯМ СТАТУСУ УЧАСНИКІВ АТО

У Конституції України визначено, що земля є основним національним багатством, яке перебуває під особливою охороною держави. Відповідно до законодавства обов'язок здійснення державного контролю за використанням та охороною земель покладено на органи Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру (Держгеокадастр), які водночас наділені повноваженнями щодо розпоряджання землями державної власності. Таке поєднання зумовлює виникнення конфлікту інтересів у діяльності посадових осіб указаного відомства та аж ніяк не сприяє своєчасному виявленню порушень закону при наданні прав на земельні ділянки, які перебувають у власності держави. Тому органи прокуратури Хмельниччини активно використовують надані законом повноваження для викриття випадків зловживання у земельній сфері та протидії їм.

Понад 70% території Хмельниччини – аграрного регіону – займають землі сільськогосподарського призначення, а отже, «інтерес» до національного багатства з боку окремих ділків надзвичайно великий.

У зв'язку з цим питання протидії незаконним схемам заволодіння землями державної власності є особливо актуальним.

Завдяки вжитим упродовж останніх чотирьох років заходам представницького характеру прокурорам вдалося припинити схеми протиправного отримання земель у користування – замість здійснення передбачених законодавством прозорих конкурентних процедур шляхом надання їх псевдо-

фермерам, укладання удаваних угод про співпрацю з державними підприємствами тощо.

Втім, для отримання бажаних ресурсів окремі суб'єкти вигадують та застосовують нові незаконні способи заволодіння землями, які реалізовують за сприяння територіальних органів Держгеокадастру.

З метою викриття цих схем прокурори Хмельниччини провели кропітку роботу й опрацювали численні дані Публічної кадастрової карти України та Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

Конституцією України та Земельним кодексом України кожному громадянину гарантується право на одноразове безкоштовне отримання земельної ділянки у визначених законом розмірах.

У Хмельницькій області прокурори виявили 373 факти повторного використання в регіоні права на безоплатну приватизацію земель, площа яких загалом перевищує 700 га, а нормативна грошова оцінка становить понад 20 млн гривень

Реалізація цієї норми закону проводиться шляхом подачі особою, яка бажає отримати земельну ділянку у власність, до органу виконавчої влади або місцевого самоврядування клопотання. В ньому заявник підтверджує, що раніше ним земельні ділянки цієї категорії в межах норм безоплатної приватизації не отримувались.

Однак, як було встановлено, декотрі громадяни, зловживаючи своїм конституційним правом, до Головного управління Держгеокадастру в області як розпорядника земель державної власності з клопотаннями про надання дозволу на розроблення проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок та передачі їх у власність звертались неодноразово.

Показовими є випадки подвійної приватизації ділянок у масивах земель значної площі (понад 10 га). Одразу після передачі земельних ділянок у приватну власність громадян відповідно до продуманої схеми, через укладення договорів купівлі-продажу, право власності на землі великих площ переходило наперед визначеним фізичним та юридичним особам.

Наприклад, галузевим відділом прокуратури Хмельницької області виявлено 153 факти незаконного отримання у такий спосіб земельних ділянок площею понад 300 га орієнтовною вартістю 9 млн грн на території Китайгородської об'єднаної територіальної громади та Староушицької селищної ради Кам'янець-Подільського району, що належали на праві користування ДП «Радгосп „Колодіївський"» та ДП «Староушицьке».

Усі ці ділянки одразу після отримання шляхом укладення договорів купівлі-продажу відчужено двом жителям міста Києва та одній юридичній особі.

За фактом неправомірного відчуження цих земель прокуратурою області розпочато кримінальне провадження за ознаками кримінальних правопору-

шень, передбачених ч. 2 ст. 366, ч. 2 ст. 364, ч. 3 ст. 190 КК України, триває досудове розслідування.

Крім того, Шепетівською місцевою прокуратурою виявлено факт подвійної приватизації 41 земельної ділянки загальною площею понад 80 га вартістю 2,5 млн грн, розташованої єдиним масивом на території Ізяславського району Хмельниччини.

За вказаним фактом здійснюється досудове розслідування за ч. 2 ст. 364 КК України.

Занепокоєння викликає той факт, що для заволодіння землями у незаконний спосіб здебільшого використовувався пільговий статус учасників антитерористичної операції на отримання від держави земель.

Постановою Кабінету Міністрів України від 7 червня 2017 року № 413 на передачу земель сільськогосподарського призначення у приватну власність в межах норм безоплатної приватизації встановлено обмеження, відповідно до якого площа таких земель має співвідноситись із площею земель, переданих в оренду за результатами земельних торгів.

Водночас на отримання в порядку безоплатної приватизації земельних ділянок учасниками антитерористичної операції (АТО) ця норма не поширюється. Цим і скористались зацікавлені в одержанні значних площ земель особи.

За підтримки спільників, які володіють інформацією про учасників АТО, вони отримували від імені останніх доручення на право оформлення на них земельних ділянок з правом їх відчуження.

Надалі такі доручення використовувались для неодноразового звернення до Головного управління Держгеокадастру в області із клопотаннями про виділення земельних ділянок. Також непоодинокими є випадки підроблення клопотань від імені учасників АТО. Як правило, пільговикам не було відомо про неодноразове використання їхнього права на отримання земель зазначеної категорії. Кошти за договорами про відчуження належних їм земельних ділянок вони не отримували.

Занепокоєння викликає той факт, що для заволодіння землями у незаконний спосіб здебільшого використовувався пільговий статус учасників антитерористичної операції на отримання від держави земель

При цьому посадові особи Держгеокадастру в області фактично сприяли реалізації злочинної схеми, оскільки накази про надання дозволів на відведення земель сільськогосподарського призначення у приватну власність в межах норм безоплатної приватизації приймались оперативно та без будь-яких зауважень. Не перешкоджало цьому і те, що учасники АТО вже переважно скористались правом на отримання земельних ділянок для аналогічних потреб на підставі наказів цього ж органу виконавчої влади.

Зокрема, прокуратурою області встановлено, що наказом Головного управління Держгеокадастру у Хмельницькій області у серпні минулого року затверджено проект землеустрою щодо відведення місцевому мешканцю земельної ділянки площею 2 га, розташованої за межами населених пунктів Гвардійської сільської ради Хмельницького району, та передано її у власність для ведення особистого селянського господарства. Отриману ділянку чоловік відразу продав.

Водночас посадовцями не враховано, що на підставі їхнього ж рішення цей громадянин раніше уже отримував у приватну власність для аналогічних потреб земельну ділянку площею 2 га, розташовану на території сусіднього Ярмолинецького району.

За позовом прокуратури області зазначений наказ Головного управління Держгеокадастру в області визнано недійсним, а ділянку витребувано з незаконного володіння у державу власність.

Окрім цього, як запевняє відповідач, заяв про надання дозволу на розроблення документації із землеустрою та передачу земельної ділянки у власність він не підписував, а тому Хмельницькою місцевою прокуратурою за вказаним фактом розпочато кримінальне провадження за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 358 КК України.

Разом з тим під час вивчення цього питання органами прокуратури області з'ясовано, що такі факти є характерними не лише для Хмельниччини, та встановлено випадки повторного використання права на безоплатну приватизацію земель на території інших областей.

Реагуючи на виявлені порушення закону, органи прокуратури Хмельниччини забезпечили комплексний підхід для їх усунення, застосувавши усі передбачені Законом України «Про прокуратуру» повноваження.

До судів уже пред'явлено більше 70 позовів про скасування наказів Головного управління Держгеокадастру в області щодо надання у власність понад 130 га земель нормативною грошовою оцінкою 3,5 млн грн та повернення їх до державної власності. На цей час 20 позовів щодо земель площею 40 га судами вже задоволено та один позов щодо земельної ділянки площею 2 га залишено без розгляду у зв'язку з добровільним усуненням порушення.

Усього під процесуальним керівництвом працівників прокуратури Хмельницької області розслідується 18 кримінальних проваджень за фактами зловживань такої категорії.

В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ У СФЕРІ ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРИ ЗАЯВИЛИ ДО СУДУ ПОЗОВІВ НА 1,3 МЛРД ГРН

Захист інтересів держави та суспільства є пріоритетним напрямом діяльності прокуратури, який реалізується через конституційну функцію представництва, спрямовану на дієвий захист порушених інтересів у суді.

Органи прокуратури Одеської області ефективно використовують представницькі повноваження з метою захисту державних інтересів. Упродовж першого півріччя 2018 року прокурори скерували до суду позови, сума заявлених вимог у яких становить 1,3 млрд грн, зокрема щодо порушень у сфері державної та комунальної власності – майже 970 млн гривень.

Здебільшого позовні вимоги прокурорів полягають у витребуванні майна з незаконного володіння, стягненні заборгованості за оренду державного майна, визнанні недійсними або розірванні договорів оренди через порушення вимог законодавства тощо.

Здебільшого позовні вимоги прокурорів полягають у витребуванні майна з незаконного володіння, стягненні заборгованості за оренду державного майна, визнанні недійсними або розірванні договорів оренди через порушення вимог законодавства

Відстоюючи принципову позицію, прокуратура Одещини звернулася до суду з двома позовами до підприємства та приватного нотаріуса про визнання незаконними та скасування рішень про державну реєстрацію та записів про право приватної власності підприємства на цілісні майнові комплекси Одеського комбінату хлібопродуктів та Одеського портового елеватора загальною площею понад 50 тис. кв. м та вартістю 530 млн гривень.

Наразі справи за цими позовами перебувають на розгляді господарського суду області.

Крім того, прокуратура у судовому порядку домоглася захисту інтересів держави в особі Роздільнянської міської ради, на користь якої з товариства стягнуто понад 2 млн грн збитків, заподіяних використанням земельної ділянки площею близько 3 га для розміщення майнового комплексу без правовстановлюючих документів.

Також прокурори подавали до судів позовні заяви про визнання недійсними державних актів на землю, повернення ділянок, стягнення заборгованості за договорами оренди землі тощо.

Наприклад, за позовом прокуратури суд зобов'язав підприємство сплатити близько 6 млн грн заборгованості, що виникла внаслідок несплати відповіда-

чем орендної плати у повному обсязі. Також судовим рішенням на вимогу прокуратури розірвано договір оренди спірної земельної ділянки площею майже 20 га та вартістю понад 190 млн гривень.

Завдяки втручанню прокурорів із незаконного володіння витребувано земельну ділянку вартістю понад 8 млн грн, яка розташована на Французькому бульварі в Одесі.

Прокуратурою регіону активізовано роботу, спрямовану на виконання судових рішень: за позовами прокурорів реально виконано судових рішень на майже 450 млн гривень

Необхідно зазначити, що прокуратурою регіону активізовано роботу, направлену на виконання судових рішень. Так, усього за позовами прокурорів реально виконано судових рішень на майже 450 млн гривень.

Зокрема, виконано рішення суду, яким задоволено позовні вимоги прокуратури Одещини в інтересах держави про припинення права постійного користування землею загальною площею близько 100 га та скасування державного акта на право постійного користування і записів про державну реєстрацію.

Крім того, на вимогу прокуратури суд зобов'язав підприємство повернути цю земельну ділянку вартістю понад 240 млн грн до державної власності.

Підставою позову стало неправомірне користування відповідачем спірними землями, що розташовані на території Великодальницької сільської ради на Одещині.

Також забезпечено виконання постанови Одеського апеляційного господарського суду про задоволення позову Роздільнянської місцевої прокуратури в інтересах Міністерства юстиції України та Головного управління Держгеокадастру в області.

Позовні вимоги полягали у визнанні недійсним договору оренди землі сільськогосподарського призначення загальною площею понад 2 тис. га та вартістю майже 48 млн гривень.

На виконання судового рішення вказану ділянку повернуто до державної власності.

Інформацію підготовлено
прес-службою Прокуратури Одеської області

НА ПРИКАРПАТТІ НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ ДЕРЖЕКОІНСПЕКЦІЇ ЗА ВИНАГОРОДУ В 7000 ДОЛАРІВ США «ЗАКРИВ ОЧІ» НА ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ПЕРЕВІРКИ В ЛІСНИЦТВІ ПОРУШЕННЯ

Досудовим розслідуванням установлено, що Дмитрук В.І., обіймаючи згідно з наказом Державної екологічної інспекції в Івано-Франківській області від 7 лютого 2012 року № 23-о посаду начальника відділу екологічного контролю природно-заповідного фонду, рослинного і тваринного світу – старшого державного інспектора з охорони навколишнього природного середовища Державної екологічної інспекції в Івано-Франківській області, зловживаючи службовим становищем, у період часу з 24 по 29 травня 2018 року вимагав, а 29 травня 2018 року одержав від лісничого Сукільського лісництва ДП «Болехівське лісове господарство» Мергеля Р.Я. через посередника неправомірну вигоду в сумі 7000 дол. США (що відповідно до курсу НБУ становить 183 045,8 грн) за невнесення в акт перевірки виявлених порушень незаконної рубки деревини на території Сукільського лісництва ДП «Болехівське лісове господарство».

30 травня 2018 року Дмитруку В.І. повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 368 КК України.

Наступного дня щодо Дмитрука В.І. обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою із визначенням застави в розмірі 264 300 грн, яку 1 червня 2018 року внесли родичі підозрюваного.

19 липня 2018 року Дмитруку В.І. повідомлено про зміну раніше повідомленої підозри у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 368 КК України.

20 липня 2018 року обвинувальний акт у цьому кримінальному провадженні скеровано до Долинського районного суду Івано-Франківської області.

Підставою для внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань стало звернення лісничого Сукільського лісництва ДП «Болехівське лісове господарство» Мергеля Р.Я. про вимагання неправомірної вигоди в сумі 7000 дол. США посадовцем органу контролю Івано-Франківської області за невнесення в акт перевірки по державному підприємству даних щодо виявлених порушень. Під час розслідування за вказаним фактом працівники слідчого відділу в особливо важливих справах СУ Головного управління Національної поліції в Івано-Франківській області за процесуального керівництва відділу процесуального керівництва при провадженні досудового розслідування територіальними органами

поліції та підтримання державного обвинувачення управління нагляду у кримінальному провадженні прокуратури області підготували та розробили комплекс негласних слідчих (розшуковий) дій (НС(Р)Д), що були проведені Управлінням Служби безпеки України в Івано-Франківській області. На підставі здійснених НС(Р)Д встановлено, що 24 травня 2018, переслідуючи корисливу мету одержання неправомірної вигоди, достовірно знаючи про незаконність своїх дій, усупереч вимогам ч. 6 ст. 7 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 5 квітня 2007 року № 877-V, перебуваючи на території Сукільського лісництва державного підприємства «Долинське лісове господарство», що на вул. Коновальця, 101 у м. Болехові Долинського р-ну Івано-Франківської обл., Дмитрук В.І. під час здійснення згідно з наказом Державної екологічної інспекції в Івано-Франківській області від 14 травня 2018 року № 194 планової перевірки вказаного підприємства висунув вимогу лісничому Сукільського лісництва Мергелю Р.Я. щодо вирішення питання про непроведення перевірки і невиявлення порушень на території Сукільського лісництва ДП «Болехівське лісове господарство» з обов'язковою умовою надання йому неправомірної вигоди через лісничого Церківнянського лісництва ДП «Болехівське ЛГ» Квецка І.С.

29 травня 2018 року Дмитрук В.І., перебуваючи в м. Івано-Франківську, приблизно о 12.00 по мобільному телефону надав вказівку посереднику, Квецку І.С., прибути в кафе «Млин», що розташоване в с. Тяпчому Долинського району, де мала відбутися зустріч з Мергелем Р.Я.

Цього ж дня була призначена зустріч з Мергелем Р.Я. на АЗС WOG, що на вул. Б. Хмельницького в м. Долині. Пізніше Дмитрук В.І. направив Квецка І.С. та Мергеля Р.Я. на АЗС «Авіас плюс».

Прибувши на АЗС «Авіас плюс» у с. Княжолука, хутір Дебелівка, 11-б, 29 травня 2018 року о 16.00, Дмитрук В.І. підійшов до Мергеля Р.Я. та повідомив останнього про необхідність передачі неправомірної вигоди в сумі 7000 дол. США через Квецка І.С. за невнесення в акт перевірки виявлених порушень незаконної рубки деревини на території Сукільського лісництва ДП «Болехівське лісове господарство», після чого Дмитрук В.І. поїхав у напрямку зазначеного кафе «Млин».

Мергель Р.Я. запросив Квецка І.С. у свій автомобіль на території вказаної АЗС «Авіас плюс», де передав останньому в руки паперовий конверт білого кольору для подальшої передачі Дмитруку В.І.

29 травня 2018 року, пізніше, Квецко І.С. під час зустрічі з Дмитруком В.І. на території кафе «Млин» сів в автомобіль Дмитрука В.І., де за вказівкою останнього залишив конверт із неправомірною вигодою в сумі 7000 дол. США на задньому сидінні автомобіля.

Після довготривалого переслідування правоохоронними органами автомобіля Дмитрука В.І. особу було затримано та вилучено неправомірну вигоду, заховану в багажнику автомобіля.

Під час досудового розслідування здійснено негласні слідчі (розшукові) дії – проведено аудіо-, відеоконтроль осіб у вказаному кримінальному провадженні. На відеозаписах за результатами проведених НС(Р)Д чітко зафіксовано всі розмови щодо вимагання й отримання неправомірної вигоди.

Інформацію підготовлено
прес-службою Прокуратури Івано-Франківської області

РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Організована злочинність є суттєвим чинником у процесах посилення соціальної напруженості та дестабілізації суспільних відносин, спричиняє деформацію у сфері господарювання та уповільнення темпів економічного розвитку держави.

Прокуратура Чернігівської області приділяє значну увагу підвищенню ефективності взаємодії правоохоронних органів у протидії організованій злочинності в регіоні.

У минулому і поточному роках вжито низку організаційно-практичних заходів, у тому числі координаційного та навчально-методичного характеру, для покращення роботи на зазначеному напрямі. Зокрема, ефективність взаємодії правоохоронних органів у сфері протидії організованій злочинності, серед інших питань, обговорено на трьох координаційних нарадах керівників правоохоронних органів області. Ці самі питання розглянуті на двох розширених оперативних нарадах у прокурора області за участю керівників правоохоронних органів.

На спільній нараді обговорено також ефективність роботи оперативних та слідчих підрозділів правоохоронних органів з виявлення і розкриття злочинів у сфері економіки та злочинів з ознаками корупції, з-поміж того вчинених злочинними угрупованнями.

Спільно з іншими суб'єктами протидії організованій злочинності розроблено та реалізовано системні заходи для підвищення якості та ефективності роботи зазначених органів.

Відділом нагляду за додержанням законів органами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю, у взаємодії з відділом ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційно-аналітичної роботи забезпечено вивчення всіх кримінальних проваджень про злочини, вчинені трьома і більше особами, на предмет наявності в їх діяннях однієї з кваліфікуючих ознак – вчинення злочинів у складі організованої групи або злочинної організації.

З метою забезпечення якісного підтримання обвинувачення в суді у справах про зазначені злочини, скорочення термінів судового розгляду, зменшення їх залишків створено міжвідомчу робочу групу, яку, серед іншого, уповноважено здійснювати супровід судового розгляду кримінальних проваджень (справ) цієї категорії.

Завдяки вжитим заходам правоохоронними органами області забезпечено системний підхід до протидії організованій злочинності та досягнуто певних позитивних результатів.

Так, у першому півріччі 2018 року викрито шість організованих злочинних груп (загальний склад – 19 осіб) проти двох за такий самий період 2017 року, зокрема одну – з міжрегіональними зв'язками.

Спільними зусиллями правоохоронних органів виявлено організовану злочинну групу з жителів міста Києва та Чернігівської області, які викрали з автокооперативів майно громадян на загальну суму понад 300 тис. грн., а також незаконно заволоділи двома автомобілями. Встановлено, що з метою вчинення злочинів члени угруповання попередньо підшукували через мережу Інтернет гаражні кооперативи, не забезпечені охороною та системою відеонагляду.

Судовий розгляд обвинувального акта на цей час триває. Підтримання обвинувачення в суді забезпечується відповідним відділом прокуратури області.

Також здійснюється ефективна протидія бандитизму.

У позаминулому та минулому роках прокуратурою Чернігівської області передано до суду обвинувальний акт стосовно членів організованого злочинного угруповання, підозрюваних у вчиненні бандитизму.

Слідством установлено, що упродовж лютого – квітня 2017 року три особи, об'єднавшись в єдине злочинне угруповання – банду, здійснювали напади на жителів міста Чернігова з метою заволодіння їх майном, а також за допомогою телекомунікаційного засобу, який виконує сканування, перехоплення, дешифрування сигналу автомобільної сигналізації, таємно викрадали майно з транспортних засобів.

Під час слідства встановлена причетність учасників злочинної групи до вчинення восьми епізодів злочинів, пов'язаних із розбійним нападом та таємним викраденням майна громадян на суму понад 125 тис. гривень.

Обвинувальний акт на цей час розглядається в суді.

Уперше правоохоронними органами області викрито організовану злочинну групу, члени якої вчиняли злочини, пов'язані з незаконними порубками лісу.

Зокрема, правоохоронці встановили, що організованою групою у період з травня по липень 2017 року вчинено 10 злочинів, пов'язаних з незаконною порубкою дерев дуба на території Чернігівського, Козелецького, Ніжинського, Носівського, Ріпкинського, Куликівського та Городнянського районів Чернігівської області.

Протиправними діями організованої злочинної групи заподіяно істотну шкоду навколишньому природному середовищу та спричинено збитки інтересам держави на загальну суму понад 650 тис. гривень.

Під час досудового розслідування з метою забезпечення цивільних позовів накладено арешт на майно підозрюваних на суму 400 тис. гривень.

Прокурором з метою відшкодування шкоди, заподіяної кримінальними правопорушеннями, заявлено два цивільні позови в інтересах держави. Вироком Городнянського районного суду учасників угруповання, в тому числі його організатора, засуджено до реальної міри покарання, позовні вимоги прокурора задоволені в повному обсязі.

Крім того, активізовано роботу правоохоронців з виявлення злочинних угруповань у сфері незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин.

Так, упродовж 2017–2018 років завершено досудове розслідування у трьох кримінальних провадженнях стосовно членів організованих злочинних груп, які займалися незаконним виготовленням, придбанням, зберіганням з метою збуту, а також збутом наркотичних засобів та психотропних речовин.

Наприклад, викрито організовану злочинну групу, до складу якої входило троє мешканців одного з райцентрів області, які у господарському приміщенні, використовуючи спеціальне обладнання, облаштували лабораторію для виготовлення психотропної речовини – амфетаміну. Серед наркозалежних осіб вони підшукували покупців. Частину незаконно отриманих коштів використовували для продовження незаконного обігу психотропних речовин, зокрема придбання інгредієнтів для виготовлення амфетаміну.

Злочинну діяльність організованої групи, яка виготовляла та збувала психотропну речовину (амфетамін), кваліфіковано за ознаками кримінальних правопорушень, передбачених у ч. 3 ст. 307 (незаконне виготовлення, зберігання, перевезення з метою збуту психотропної речовини – амфетаміну у великих розмірах та незаконний збут такої психотропної речовини, вчинений організованою групою), ч. 3 ст. 311 (незаконне придбання, зберігання, перевезення прекурсорів з метою їх використання для виготовлення психотропної речовини, вчинене організованою групою), ч. 3 ст. 313 (придбання та зберігання обладнання, призначеного для виготовлення психотропної речовини, вчинене орга-

нізованою групою, з метою виготовлення психотропної речовини), ч. 1 ст. 306 (використання коштів, здобутих від незаконного обігу психотропних речовин, з метою продовження незаконного обігу психотропних речовин) КК України.

На сьогодні за процесуального керівництва прокуратури області досудове розслідування у кримінальному провадженні завершено, обвинувальний акт передано до суду для розгляду по суті.

Крім того, під процесуальним керівництвом прокурорів відділу нагляду за додержанням законів органами, які ведуть боротьбу з організованою злочинністю, слідчим відділом прокуратури області розслідувалося кримінальне провадження за підозрою двох організаторів – колишніх працівників поліції, які, використовуючи корупційні зв'язки, створили та очолили організовану злочинну групу, до складу якої залучили ще трьох осіб, які займалися збутом особливо небезпечних наркотичних засобів та психотропних речовин. Наразі стосовно двох фігурантів справи судом ухвалено обвинувальні вироки, щодо одного – триває судовий розгляд. Два організатори злочинної групи перебувають у розшуку, до уповноважених органів направлено документи для оголошення їх у міжнародний розшук.

Загалом з початку року до судів передано 11 обвинувальних актів стосовно 20 осіб, які вчинили злочини у складі ОЗГ, в яких прокурорами відповідного відділу прокуратури області на належному рівні забезпечується підтримання обвинувачення.

Так, упродовж першого півріччя законної сили набрали вироки у 7 кримінальних провадженнях зазначеної категорії стосовно 11 осіб, зокрема 6 осіб засуджено до реального покарання.

Крім того, прокурори, активно використовуючи права, надані кримінальним процесуальним законодавством, з метою спрощення судового провадження укладають угоди про визнання винуватості із підозрюваними, які викривають інших членів груп.

Упродовж 2017–2018 років укладено 5 таких угод, які затверджено судом.

Робота на зазначеному напрямі триває. Ефективність взаємодії правоохоронних органів області щодо протидії організованій злочинності контролюється керівництвом прокуратури області.

Інформацію підготовлено
відділом нагляду за додержанням законів органами,
які ведуть боротьбу з організованою злочинністю,
управління нагляду у кримінальному провадженні
та координації правоохоронної діяльності Прокуратури
Чернігівської області

ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД ВІДДІЛУ НАГЛЯДУ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНІВ ПРИ ВИКОНАННІ СУДОВИХ РІШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ТА ІНШИХ ЗАХОДІВ ПРИМУСОВОГО ХАРАКТЕРУ ПРОКУРАТУРИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У 2018 році під час здійснення нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, вдалося подолати чимало проблем та зменшити кількість порушень на вказаному напрямі.

Як зазначає начальник відділу нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних провадженнях та інших заходів примусового характеру Прокуратури Полтавської області Віталій Алетенко, за проведеними перевірками начальникам відповідних органів та установ внесено 155 вказівок, за результатами розгляду яких 85 працівників притягнуті до дисциплінарної відповідальності.

Не допущено випадків масової непокори та дій, що дезорганізують роботу у місцях несвободи.

У Полтавській області відсоток залучення засуджених до оплачуваних робіт (50%) та їхня середня заробітна плата (2 тис. 306 грн) є одними з найвищих у державі. Заборгованості з виплати зароблених грошей перед звільненими засудженими немає.

Віталій Алетенко

На початку 2018 року за результатами перевірки прокуратура внесла вказівку керівництву державної установи «Крюковська виправна колонія № 29» Північно-Східного міжрегіонального управління з питань виконання кримінальних покарань та пробації Міністерства юстиції України з метою усунення порушень вимог чинного законодавства щодо своєчасності сплати єдиного соціального внеску із заробітної плати засуджених. За результатами розгляду документа до бюджету була відшкодована така заборгованість на суму 364 тис. гривень.

Прокурори забезпечують належний нагляд за додержанням законів щодо надання медичної допомоги в установах виконання покарань. У виправних ко-

лоніях не допущено жодної смерті осіб через хворобу. Поліпшено умови утримання у виправних установах, у відділеннях із посиленим та звичайним наглядами Полтавської обласної клінічної психіатричної лікарні ім. О.Ф. Мальцева.

Також завдяки вжитим прокуратурою заходам Управління Державної міграційної служби України в Полтавській області та його територіальні підрозділи реально виконали 153 прийнятих рішення про примусове повернення іноземців та осіб без громадянства.

За інформацією Віталія Алетенка, цього року працівники галузевого відділу спільно зі співробітниками державної установи «Полтавська установа виконання покарань № 23» Північно-Східного міжрегіонального управління з питань виконання кримінальних покарань та пробації Міністерства юстиції України, а також Управління СБУ в області виявили у молодшого інспектора відділу режиму й охорони цієї установи заборонені предмети.

Працівник установи у кишені форменого одягу намагався пронести на територію, що охороняється, 147 пігулок, які містять псевдоефедрин. Маса останнього в наданих на дослідження пігулках становила понад 8,5 грамів.

Нещодавно Київський районний суд м. Полтави затвердив угоду про визнання винуватості, укладену між прокурором та тепер уже колишнім молодшим інспектором. Вироком суду 26-річний чоловік визнаний винним у незаконному придбанні, зберіганні та перевезенні прекурсорів із метою збуту (ч. 2 ст. 311 КК України) та засуджений.

Окрім цього, впродовж нинішнього року вивчено діяльність 199 таких собі реабілітаційних центрів та інших відповідних організацій.

Віталій Алетенко

У межах розслідування кримінального провадження за ч. 1 ст. 146 КК України в центрах «Волна+» (за двома адресами) та «Нова доля країни», розташованих у Полтаві, працівники органів прокуратури Полтавщини спільно зі співробітниками органів поліції області виявили 60 осіб, які проходили так званий курс реабілітації від наркотичної та алкогольної залежності. Під час опитування зазначених осіб 18 із них, серед яких одна малолітня дівчина та двоє неповнолітніх хлопців, повідомили, що їх тримали у закладах незаконно, обмежуючи особисту свободу.

Вільного виходу з приміщення люди не мали, вікна були заґратовані та зачинені, доступ свіжого повітря обмежений. Також деякі особи повідомили, що працівники закладу примусово надавали їм невідомі лікарські засоби, а за порушення карали, примушуючи тривалий час стояти на табуретці та забороняючи спілкуватися.

Малолітня та неповнолітні особи перебували без дозвільних документів, які мали підтверджувати правомірність їх перебування.

Особи, які в такий спосіб проходили курс «лікування» від наркозалежності (жителі Полтавської, Дніпропетровської, Донецької, Івано-Франківської, Київської, Волинської, Харківської, Львівської, Хмельницької та Херсонської областей), за втручання правоохоронців залишили «реабілітаційні» центри, а дітей передано рідним.

За вказаними фактами було розпочато 5 кримінальних проваджень (зокрема, три – за ч. 1 ст. 146 КК України, одне – за ст. 166 КК України і ще одне – за ч. 3 ст. 357 КК України), досудове розслідування в яких триває.

Упродовж року з питань додержання вимог кримінально-виконавчого законодавства розглянуто 57 звернень, на особистому прийомі прийнято 45 в'язнів.

Інформацію підготовлено
прес-службою Прокуратури Полтавської області

НА ЖИТОМИРЩИНІ ЮВЕНАЛЬНІ ПРОКУРОРИ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЕФЕКТИВНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ ЗАХОДАМИ ПРЕДСТАВНИЦЬКОГО ХАРАКТЕРУ

У 2018 році на Житомирщині ювенальні прокурори заявили на захист прав та інтересів дітей 59 позовів на загальну суму майже 21 млн грн, з них 34 позови на суму 530 тис. грн судами задоволено

Органи прокуратури Житомирської області постійно вживають заходів представницького характеру для забезпечення захисту прав та інтересів дітей, який був і надалі залишається одним з пріоритетних напрямів діяльності відомства.

Підтвердженням професійних, послідовних дій ювенальних прокурорів області є конкретні результати роботи за перше півріччя 2018 року: протягом поточного року у сфері охорони дитинства до суду скеровано 59 позовних заяв на загальну суму 20 млн 706 тис. гривень.

Крім цього, судами вже задоволено 34 позови на суму 530 тис. грн, у зв'язку з добровільним виконанням закрито провадження в 11 справах на загальну суму 19 тис. гривень.

Зокрема, прокурори реагували на порушення, допущені у сфері організації харчування дітей у навчальних закладах.

З початку цього року органами прокуратури заявлено 11 позовів на суму 747 тис. грн щодо визнання недійсними договорів купівлі-продажу (поставки) продуктів харчування для дитсадків Житомирщини.

Наразі 8 позовних заяв на суму майже 530 тис. грн задоволено Господарським судом Житомирської області.

Для прикладу наведемо такий факт. У квітні 2018 року судом визнано недійсними укладені на початку року органами місцевого самоврядування Бердичівського та Малинського районів із приватними підприємцями договори на постачання продуктів харчування для дошкільних навчальних закладів на загальну суму майже 100 тис. гривень.

Зокрема, розпорядниками бюджетних коштів (це в основному сільські ради) під час проведення процедури закупівлі, а також при укладанні договорів купівлі-продажу (поставки) продуктів харчування не визначено умови про предмет закупівлі – найменування (номенклатуру, асортимент), кількість продукції (робіт, послуг), вимоги до їх якості; ціну предмета закупівлі, визначену в

установленому законодавством порядку; строк дії договору – час, упродовж якого існують господарські зобов'язання сторін, що виникають на основі договору.

За таких обставин неможливо встановити, які саме товари будуть поставлені за договором та чи не потраплять на стіл до дітей неякісні або заборонені продукти харчування.

Варто додати, що такі порушення є непоодинокими: аналогічні факти виявлено при укладанні договорів розпорядниками бюджетних коштів у Бердичівському, Коростенському, Малинському, Пулинському, Хорошівському та Чуднівському районах.

Також ювенальні прокурори активно реагують на порушення порядку використання майна навчальних закладів. Виявлено випадки використання земель та будівель навчальних закладів без відповідних правовстановлюючих документів. Усього прокурорами заявлено 16 позовів зазначеної категорії.

За позовом Бердичівської місцевої прокуратури рішенням суду визнано незаконною бездіяльність Андріяшівської сільської ради та зобов'язано її оформити правовстановлюючі документи на будівлю дитячого садочка площею майже 185 кв. метрів.

Йдеться про те, що Андріяшівською сільською радою Бердичівського району протягом семи років, починаючи із 2011 року, не було оформлено правовстановлюючі документи на вказану будівлю дитячого садочка, яка використовується дитячим навчальним закладом та належить до комунальної власності. Таким чином, було порушено вимоги Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень». У зв'язку з цим виникли передумови, які можуть спричинити зловживання щодо незаконного розпоряджання майном, а також ризики для належного функціонування закладу та навчального процесу, що можуть призвести до порушення прав дітей.

За втручання прокуратури сільську раду зобов'язано у судовому порядку оформити відповідні документи.

Житомирським окружним адміністративним судом у квітні поточного року задоволено позов керівника Коростенської місцевої прокуратури. Визнано незаконною бездіяльність відділу освіти Овруцької райдержадміністрації щодо неоформлення правовстановлюючих документів на земельні ділянки, які перебувають у користуванні загальноосвітніх закладів Овруцького району, загальною площею 18,67 га. Судом зобов'язано відповідача вжити відповідних заходів.

Прокурори реагували заходами представницького характеру на порушення вимог законодавства під час експлуатації дитячих ігрових та спортивних

майданчиків. Це питання у полі зору прокуратури було минулого року – перебуває і дотепер. Всього прокурорами заявлено до суду 18 позовів про визнання протиправною бездіяльність органів місцевого самоврядування та зобов'язання вжити заходів щодо організації безпечного дозвілля та відпочинку дітей (інвентаризувати ігрові майданчики та провести їх паспортизацію).

Прокуратура Житомирської області постійну увагу приділяє питанню цільового використання бюджетних коштів, виділених на закупівлю товарів, робіт і послуг, та протидії неправомірним посяганням у сфері охорони дитинства.

З цією метою цьогоріч розпочато 7 кримінальних проваджень, до суду скеровано 7 позовних заяв про визнання недійсними договорів, укладених за результатами проведених процедур публічних закупівель, на загальну суму майже 19,9 млн гривень.

Зокрема, Бердичівською місцевою прокуратурою попереджено незаконне використання майже 15 млн грн бюджетних коштів під час тендерних закупівель. Йдеться про те, що дитячим закладом оздоровлення та відпочинку «Світанок» Любарської райдержадміністрації у грудні 2017 року неправомірно укладено договір з ТОВ «Українська інвестиційна енергетична компанія» про виконання робіт з будівництва плавального басейну вартістю 14,9 млн гривень.

Установлено, що тендерна пропозиція підрядника не відповідала вимогам замовника та підлягала відхиленню згідно із Законом України «Про публічні закупівлі», а саме: учасник не надав розрахунки вартості окремих матеріальних ресурсів, які є предметом закупівлі, не включив їх ціни до загальної вартості тендерної пропозиції. До того ж неправильно провів розрахунок загальновиробничих витрат, що призвело до збільшення договірної ціни.

Для захисту економічних інтересів держави Бердичівською місцевою прокуратурою у березні цього року заявлено позов щодо визнання недійсним рішення тендерного комітету дитячого оздоровчого закладу, що розташований у смт Любар, про визначення переможця відкритих торгів щодо закупівлі робіт за бюджетні кошти на суму 14,9 млн грн та, відповідно, укладеного договору. Позовні вимоги місцевої прокуратури Господарський суд Житомирської області визнав обґрунтованими та прийняв справу до провадження.

Лише після цього обома сторонами у добровільному порядку було розірвано договір про закупівлю робіт, а тендерним комітетом оголошено та проведено нову процедуру відкритих торгів щодо спорудження плавального басейну для дитячого оздоровчого закладу в смт Любар.

Такий вагомий результат одного із заявлених прокуратурою позовів. Інші позовні заяви на теперішній час перебувають на розгляді у суді.

Як свідчить практика (категорія справ, які перебувають на розгляді судів, за позовами прокурорів), розпорядниками коштів допускаються порушення вимог законодавства як під час підготовки, так і під час проведення процедур закупівель за бюджетні кошти.

Найбільш поширеним порушенням є невідповідність тендерної документації замовників вимогам Закону України «Про публічні закупівлі».

Так, при підготовці тендерної документації замовники досить часто встановлюють дискримінаційні вимоги, що призводить до обмеження потенційного кола учасників тендеру.

Наприклад, такою є вимога Станишівської сільської ради, викладена у тендерній документації стосовно закупівлі робіт «Будівництво дошкільного навчального закладу „Малятко" в с. Станишівка», щодо надання учасниками доказів виконання більше аніж одного аналогічного договору.

Трапляються випадки безпідставного відхилення тендерної пропозиції учасника з найнижчою ціною.

Так, відділом освіти Житомирської райдержадміністрації 24 жовтня 2017 року оголошено проведення процедури відкритих торгів щодо предмета «Капітальний ремонт будівлі (утеплення фасадів та покрівлі, ремонт покрівлі, заміна вікон та зовнішніх дверей) ЗОШ с. Черемошне Житомирського району Житомирської області», за результатами якої безпідставно відхилено пропозицію, подану ПП «Будпроект», як таку, що не відповідає кваліфікаційним критеріям. Переможцем визначено учасника, цінова пропозиція якого була вищою.

Виявлено численні випадки заволодіння бюджетними коштами шляхом завищення обсягів виконаних робіт, оплати товарів і послуг, які не надавалися, тощо. На такі факти органи прокуратури області реагували засобами кримінального покарання.

Додатково варто зазначити, що органи прокуратури займають принципову позицію в питаннях захисту інтересів держави, зокрема, коли йдеться про нецільове використання майна навчальних закладів.

Так, у травні 2018 року об'єднана палата Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду підтвердила факт порушення вимог закону в частині нецільового використання приміщення навчального закладу та залишила у силі рішення першої й апеляційної інстанцій у справі за позовом Житомирської місцевої прокуратури про визнання недійсним договору оренди частини нежитлового шкільного приміщення та зобов'язання звільнити його.

Йдеться про те, що у січні 2004 року відділом освіти Житомирської райдержадміністрації укладено з ПАТ «Укртелеком» в особі Житомирської філії договір оренди нежитлового приміщення загальноосвітньої школи, що у селі Барашівка Житомирського району.

За умовами договору орендарю передано в платне користування шкільне приміщення загальною площею 15,5 кв. м, що перебуває на балансі відділу освіти Житомирської райдержадміністрації, для розміщення автоматичної телефонної станції. Однак оренду надано з порушенням вимог Закону України «Про освіту», яким передбачено використання приміщень навчальних закладів лише для надання освітніх послуг.

Діяльність прокуратури Житомирської області на напрямі здійснення представництва у сфері охорони дитинства триває і надалі.

Інформацію підготовлено
відділом ювенальної юстиції
Прокуратури Житомирської області

НОВІ ВИДАННЯ

У Національній академії прокуратури України вийшов друком **Кримінальний кодекс України та додаткові матеріали:** офіційний текст законів та підзаконних нормативно-правових актів зі змінами та доповненнями станом на 14 липня 2018 року.

Укладачі – представники відділу кримінально-правових дисциплін Інституту спеціальної підготовки Національної академії прокуратури України (кандидат юридичних наук, професор Куц В.М. і кандидат юридичних наук, доцент Арманов М.Г.) – намагалися передусім досягнути мети забезпечення повсякденної роботи юристів. Видання розраховане на осіб, які здійснюють практичну юридичну діяльність у сфері кримінально-правової юстиції, насамперед прокурорів, суддів, адвокатів, працівників правоохоронних органів тощо. Також книга буде корисною для студентів вищих юридичних навчальних закладів, слухачів курсів спецпідготовки та підвищення кваліфікації юридичного спрямування і науковців.

У виданні міститься офіційний текст Кримінального кодексу України станом на 14 липня 2018 року та додаткові матеріали, звернення до яких може бути необхідним під час вирішення конкретних практичних, наукових або навчальних завдань, зокрема витяги з Податкового кодексу України та Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік», Перелік майна, на яке не може бути звернено стягнення за виконавчими документами, Закон України «Про застосування амністії в Україні» тощо.

До окремих статей Кодексу надано посилання на: відповідні судові рішення, які згідно з ч. 5 ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» є обов'язковими для використання у діяльності всіх суб'єктів владних повноважень, що застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, який містить відповідну норму права; постанови Пленуму Верховного Суду України, які можуть стати орієнтиром для правильного застосування конкретної кримінально-правової норми.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗБИРАННЯ РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ СТОРОНОЮ ОБВИНУВАЧЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Із такою тематикою **13 липня 2018 року** в Національній академії прокуратури України відбувся круглий стіл, організований спільно Генеральною прокуратурою України та Академією.

Учасники заходу

Відкрили захід заступник Генерального прокурора, кандидат юридичних наук **Анжела Стрижевська** і ректор Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, професор **Михайло Лошицький**, які наголосили на актуальності теми круглого столу для прокуратури й висловили сподівання щодо плідності роботи заходу.

Заступник Генерального прокурора Анжела Стрижевська та ректор Національної академії прокуратури України Михайло Лошицький

Анжела Стрижевська Тема збирання речей і документів стороною обвинувачення у кримінальному провадженні є доволі актуальною, адже інколи невизнання зібраних доказів прокурором нівелює всю його титанічну працю.

Будь-яка проблема має бути висвітлена й обговорена. Сьогодні ми зібралися, щоб озвучити ці проблеми та віднайти шляхи їх розв'язання. На осінь заплановано проведення конференції за цією тематикою, після чого, я сподіваюся, ми ініціюємо дієві пропозиції до чинного законодавства. ***Михайло Лошицький***

Модераторами круглого столу виступили проректор Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, габілітований доктор правничих наук **Сергій Мінченко** та прокурор відділу процесуального керівництва у кримінальних провадженнях слідчих управління спеціальних розслідувань Департаменту спеціальних розслідувань Генеральної прокуратури України **Олександр Божко**, який, окрім того, підготував доповідь з питань правової природи вимоги слідчого та прокурора про

витребування речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок у порядку, передбаченому в статті 93 КПК України, а також підстав і випадків звернення.

Модератори заходу: Олександр Божко (зліва) та Сергій Мінченко

Доповіді учасників заходу стосувалися й питань:

тимчасового доступу до речей і документів, які містять охоронювану законом таємницю, а також того, чи є стаття 162 КПК України імперативною нормою

(прокурор відділу процесуального керівництва у кримінальних провадженнях слідчих управління спеціальних розслідувань Департаменту спеціальних розслідувань Генеральної прокуратури України ***Андрій Ширяєв****);*

здобуття доказів стороною обвинувачення у ході розслідування фінансових кримінальних правопорушень, міжнародного досвіду отримання речей і документів у кримінальному провадженні

(прокурор відділу з координації розслідування злочинів у сфері легалізації (відмивання) коштів та фінансування тероризму управління нагляду за додержанням законів органами Державної фіскальної служби України Департаменту нагляду за додержанням законів у кримінальному провадженні та координації правоохоронної діяльності Генеральної прокуратури України ***Світлана Андрусишин****);*

витребування та отримання стороною обвинувачення відомостей щодо підозрюваного, місцезнаходження якого невідоме

(викладач відділу підготовки прокурорів з нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, Інституту підвищення кваліфікації прокурорів Національної академії прокуратури України, кандидат юридичних наук, доцент ***Олег Баулін****);*

збирання речей і документів стороною обвинувачення під час судового розгляду кримінального провадження

(заступник начальника відділу підготовки прокурорів з підтримання публічного обвинувачення в суді Інституту підвищення кваліфікації прокурорів Національної академії прокуратури України, кандидат юридичних наук ***Василь Козій****);*

механізму реалізації ухвал про тимчасовий доступ до речей і документів, строків звернення їх до виконання

(головний науковий співробітник відділу науково-методичного забезпечення участі прокурорів у кримінальному провадженні Науково-дослідного інституту Національної академії прокуратури України ***Олександр Яковлєв****).*

КИЇВСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ВІДЗНАЧИВ 105-У РІЧНИЦЮ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНЕ СВЯТО

Колектив Київського науково-дослідного інституту судових експертиз відзначив професійне свято – День судового експерта України та 105-у річницю з часу створення установи.

В урочистостях з цієї нагоди взяли участь Генеральний прокурор України Юрій Луценко та заступник Генерального прокурора – Головний військовий прокурор Анатолій Матіос.

На заході також були присутні представники органів державної влади, місцевого самоврядування, міжнародних організацій, наукових установ, вищих навчальних закладів та інші гості, діяльність яких пов'язана зі сферою судової експертизи.

У вітальному слові директор Київського науково-дослідного інституту судових експертиз Олександр Рувін зазначив, що в інституті працює понад 400 спеціалістів.

Олександр Рувін

За 105 років існування фахівцями Інституту виконано понад 1,5 млн експертиз, у тому числі близько 950 тис. – за роки незалежності України. За останні 5 років у Київському НДІСЕ було запроваджено нові види експертиз. Інститут прийняли в систему Європейської мережі судово-експертних установ, яка є сьогодні монополістом в Європі, де судові експерти КНДІСЕ вже кілька років мають право проводити міжнародні експертизи.

Генеральний прокурор України Юрій Луценко під час вітального слова наголосив на важливості роботи фахівців у галузі судової експертизи особливо в 2014 році, коли на сході нашої країни розгорівся конфлікт.

Юрій Луценко

Завдяки фахівцям Інституту було проведено близько 100 тис. експертиз та експертних досліджень після подій 2014 року. Комплексна вибухово-технічна експертиза дала можливість встановити вину підозрюваних терористів, а тактична криміналістична експертиза – вже в суді винести вирок за наслідками трагедії зі збитим літаком Іл-76. Завдяки комплексним міжнародним експертизам по рейсу МН-17 ми сподіваємося отримати результат в Гаазькому трибуналі стосовно терористів, які розв'язали війну проти нашої держави і проти цивілізованого людства.

Саме завдяки вперше організованій комісійній військовій експертизі ми можемо обґрунтовано, опираючись на експертні висновки, обвинувачувати вище військове керівництво Російської Федерації у воєнних злочинах проти нашої держави під Іловайськом.

Я дуже поважаю директора Інституту Олександра Рувіна і за його професіоналізм, і за його життєвий шлях. Дякую очолюваному ним колективу, тому що на плечах працівників Київського НДІСЕ тримається ця титанічна невидима робота. Професіоналізм і об'єктивність є ознаками роботи цієї установи.

Заступник Генерального прокурора – Головний військовий прокурор України Анатолій Матіос у своєму вітальному слові розповів про те, як КНДІСЕ вдалося ввести нові види та методи судових експертиз, а також про важливість їх результатів.

Анатолій Матіос

Хочу подякувати експертам й особливо Олександру Григоровичу Рувіну за їхню роботу. А також Міністру юстиції України. Саме за його рішенням у 2014 році введено судову психологічну експертизу із застосуванням поліграфа. 4000 документів, переданих у міжнародний кримінальний суд, – це результат експертиз із застосуванням поліграфа. Найбільше таких експертиз провів саме Київський НДІСЕ. Крім того, завдяки директору Інституту Олександру Рувіну на безкоштовній основі вдалося залучити фахівців військової справи і провести тисячі складних комплексних військових експертиз, які стали підставою для оголошення підозри міністру оборони Російської Федерації, начальнику Генерального штабу, суддям Конституційного суду РФ у вчиненні злочинів, спрямованих на анексію Криму.

Головний військовий прокурор додав, що фахівцям цієї сфери іноді доводиться працювати навіть в умовах ризику для власного життя.

До привітань у день професійного свята українських судових експертів приєдналися іноземні колеги. Найкращі побажання на честь фахівців КНДІСЕ висловили фахівці з Польщі, Естонії, Литви, Латвії, Іспанії, Грузії, Вірменії, Азербайджану, Молдови, Білорусії тощо.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПРОКУРОР ПІДПИСАВ НАКАЗ ПРО ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗМІНИ В СТРУКТУРІ ТА ШТАТНОМУ РОЗПИСІ ЦЕНТРАЛЬНОГО АПАРАТУ ГПУ

11 липня 2018 року Генеральний прокурор України Юрій Луценко підписав наказ про організаційні зміни в структурі та штатному розписі Генеральної прокуратури України.

Вказані зміни мають на меті розмежування структурних підрозділів, які здійснюють досудове розслідування і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, у Генеральній прокуратурі України.

Так, наказом Генерального прокурора України ліквідовано чотири самостійні структурні підрозділи центрального відомства, а саме: Департамент із розслідування особливо важливих справ у сфері економіки; Департамент спеціальних розслідувань; Управління з розслідування злочинів, вчинених злочинними організаціями; та Управління процесуального керівництва у кримінальних провадженнях слідчих управління з розслідування злочинів, вчинених злочинними організаціями.

Натомість у структурі Генеральної прокуратури України утворено Управління спеціальних розслідувань як самостійний структурний підрозділ з тією ж штатною чисельністю, що і однойменне управління у складі колишнього Департаменту спеціальних розслідувань. А відділ процесуального керівництва у кримінальних провадженнях слідчих управління спеціальних розслідувань включено як окремий підрозділ до Департаменту процесуального керівництва у кримінальних провадженнях, підслідних Державному бюро розслідувань.

Окрім того, на базі двох самостійних ліквідованих структурних підрозділів утворено два нові управління у складі Головного слідчого управління Генеральної прокуратури України: Управління з розслідування кримінальних проваджень у сфері економіки та Управління з розслідування злочинів, вчинених злочинними організаціями.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ ПРОКУРОР ПІДПИСАВ НАКАЗ ПРО СТВОРЕННЯ ДЕПАРТАМЕНТУ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КЕРІВНИЦТВА У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ, ПІДСЛІДНИХ ДЕРЖАВНОМУ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

2 липня 2018 року Генеральний прокурор України Юрій Луценко відповідно до ст. 29 і пункту 4 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про Державне бюро розслідувань» підписав наказ про утворення в структурі та штатному розписі Генеральної прокуратури України Департаменту процесуального керівництва у кримінальних провадженнях, підслідних Державному бюро розслідувань, у складі трьох управлінь і двох відділів на правах окремих структурних підрозділів.

До компетенції одного з управлінь новоствореного Департаменту, а саме Управління процесуального керівництва у кримінальних провадженнях слідчих центрального апарату Державного бюро розслідувань, входитиме здійснення нагляду за додержанням Державним бюро розслідувань законів під час проведення досудового розслідування.

Два інших управління у складі вказаного Департаменту – Управління процесуального керівництва у кримінальних провадженнях слідчих Головного слідчого управління й Управління організації процесуального керівництва у кримінальних провадженнях слідчих регіональних прокуратур – створені з метою оптимізації функції процесуального керівництва у тих провадженнях, які до початку діяльності Державного бюро розслідувань відкриті слідчими органів прокуратури і перебувають на стадії досудового розслідування.

Одночасно відповідно до зазначеного наказу Генерального прокурора України в структурі та штатному розписі Генеральної прокуратури ліквідовано два структурні підрозділи відомства – Департамент процесуального керівництва у кримінальних провадженнях слідчих центрального апарату і управління наглядової діяльності у кримінальних провадженнях слідчих органів прокуратури Головного слідчого управління.

ЮРІЙ ЛУЦЕНКО ПЕРЕДАВ ПРАЦІВНИКАМ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ З НАГОДИ ДНЯ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Відповідно до Указу Президента України Генеральний прокурор України Юрій Луценко передав працівникам органів прокуратури нагороди з нагоди Дня Конституції України.

За вагомий особистий внесок у зміцнення законності в державі, високий професіоналізм, зразкове виконання службових обов'язків нагороджено:

– орденом «За заслуги» III ступеня

Карпалюка Руслана Миколайовича – заступника начальника управління – начальника відділу Департаменту нагляду за додержанням законів у кримінальному провадженні та координації правоохоронної діяльності Генеральної прокуратури України;

– орденом Богдана Хмельницького III ступеня

Лещенка Андрія Леонідовича – начальника слідчого відділу Головної військової прокуратури Генеральної прокуратури України;

– медаллю «За військову службу Україні»

Юхимовича Павла Всеволодовича – начальника другого відділу процесуального керівництва у кримінальних провадженнях військової прокуратури Об'єднаних сил.

Присвоєно ***почесне звання «Заслужений юрист України»***:

Астапову В'ячеславу Степановичу – заступнику начальника управління Департаменту забезпечення діяльності керівництва Генеральної прокуратури України;

Криніну Ігорю Олександровичу – прокурору відділу Головної військової прокуратури Генеральної прокуратури України;

Сербіну Михайлу Омеляновичу – начальнику управління нагляду за додержанням законів у кримінальному провадженні та координації правоохоронної діяльності прокуратури Одеської області.

Юрій Луценко | Дякую всім за службу і сподіваюсь,
що це не останні нагороди і не останні досягнення.

